

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winst oogmerk

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redaktie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE EENVORMIGE WETTEN INZAKE DE INTERNATIONALE KOOP VAN ROERENDE LICHAAMELIJKE ZAKEN EN INZAKE DE TOTSTANDKOMING DAARVAN

De internationale koop van goederen stelt een reeks specifieke problemen. Onafgezien van vorm- en bewijsvereisten, geeft hij aanleiding tot verbintenissen in hoofde van koper en verkoper die, onder bepaalde technische termen en uitdrukkingen, zeer dikwijls een andere inhoud dekken al naargelang het contact onder het rechtsstelsel van de koper of de verkoper dient te worden geïnterpreteerd. Dit maakt een contract waarbij de betrokken partijen precies en duidelijk weten waartoe ze zich verbinden, onmogelijk. Het werkt ook de rechtsonzekerheid in de hand die, vooral in de internationale handel, een uitermate storend en belemmerend element is. Een éenvormige regeling op het vlak van het internationaal privaatrecht brengt geen oplossing omdat die in het beste geval slechts leidt tot het vaststellen van uniforme aanknopingspunten zonder het nadeel van de inhoudelijke rechtsdiversiteit te ondervangen ⁽²⁾.

Het verhelpen van de rechtsonzekerheid die volgt uit die rechtsdiversiteit is het doel geweest van de Haagse verdragen van 1 juli 1964 houdende een éenvormige wet inzake internationale koop van roerende lichamelijke zaken en een éenvormige wet inzake de totstandkoming van dergelijke koopovereenkomsten.

Beide verdragen werden na een vrij lange vóórgeschiedenis die begint in 1931 en waarbij het Internationaal Instituut voor de Eenmaking van het Privaatrecht zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt, ondertekend in Den Haag op 1 juli 1964. Ze waren het werkresultaat van de tweede Diplomatieke Conferentie die, op initiatief van de Nederlandse Regering, van 2 tot 25 april 1964 bijeenkwam. De definitieve tekst werd ondertekend door vertegenwoordigers van de Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Israël, Nederland, Luxemburg, het Verenigd Koninkrijk, San Marino en het Vaticaan.

Beide verdragen zijn bijna woordelijk dezelfde en bevatten, naast de hoofdverbintenis om de éenvormige wetten in het eigen rechtssysteem op te nemen,

een aantal voorbehoudsclausules waarvan we hier even de bijzonderste toelichten. De verdragsluitende staten mogen verklaren dat zij, wat betreft de vereisten van vestiging of verblijfplaats, elkaar *niet* als verschillende staten be-

schouwen (art. II). Dit zou het geval kunnen zijn met België en Luxemburg en éénmaal er een éenvormige Benelux wet komt op de verkoop van goederen zou dit beginsel voor het ganse Beneluxgebied kunnen gelden ⁽³⁾. De verdragsluitende staten kunnen ook verklaren dat de éenvormige wetten slechts zullen worden toegepast wanneer de contracterende partijen hun vestiging of verblijfplaats hebben op het grondgebied van de verdragsluitende partijen (art. III) ⁽⁴⁾. Dit is dan een beperking op het principiële universalistisch karakter van de éenvormige wet die normaal toepasselijk is op koopovereenkomsten afgesloten tussen partijen die hun vestiging of verblijfplaats hebben in verschillende staten, ongeacht of die het verdrag hebben ondertekend of niet (art. I). Artikel IV van het verdrag viseert het geval waar een conflict mogelijk is tussen het Haagse verdrag van 15 juni 1955 en de éenvormige wetten. Het verdrag van 1955 maakt — indien niets terzake is overeengekomen — in principe de interne wet van de verblijfplaats van de verkoper die het order ontvangt, bevoegd. Nu laat artikel IV de mogelijkheid open voor een staat om te verklaren dat hij in dit geval de éenvormige wetten slechts zal toepassen indien de interne wet waarnaar het Haagse verdrag verwijst de éenvormige wet is, m.a.w. indien de interne wet waar de verkoper zijn verblijfplaats heeft, de éenvormige wet heeft aanvaard ^(4a).

Het is de bedoeling in deze studie een summier overzicht te geven van beide uniforme wetten. In de eerste plaats handelen we over de éenvormige wet inzake internationale koop van roerende lichamelijke zaken ⁽⁵⁾. Daarna zullen we de éenvormige wet over de totstandkoming van deze overeenkomsten bespreken.

1. De éenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken.

A. Toepassingsgebied.

Het toepassingsgebied van de wet is uiteraard beperkt tot « internationale » koopovereenkomsten. Wat is nu een internationale koopovereenkomst? Rekening houdend met het doel van het verdrag werd het internationaal karakter

afhankelijk gesteld van een subjectief element dat ligt bij de betrokken partijen, en een objectief element dat ligt bij de verkochte zaak of bij de omstandigheden waaronder de koop werd gesloten ⁽⁶⁾.

Het subjectieve element is de vereiste dat de contracterende partijen hun vestiging hebben op het grondgebied van verschillende staten (art. 1(1)). Is er geen vestiging, dan is de gewone verblijfplaats beslissend.

Het objectieve element kan zich realiseren in elk der volgende situaties:

(a) de zaak wordt, tijdens of na het sluiten van de overeenkomst, vervoerd van het grondgebied van de ene staat naar dat van de andere staat;

(b) het aanbod en de aanvaarding gebeuren op het grondgebied van verschillende staten. Ingeval de overeenkomst door correspondentie tot stand komt, wordt de overeenkomst slechts dan geacht te zijn geschied op het grondgebied van dezelfde staat als de betreffende correspondentie op het grondgebied van die staat wordt verzonden en ontvangen;

(c) de levering van de zaak dient te gebeuren op het grondgebied van een andere staat dan die waar aanbod en aanvaarding plaatsvonden.

De éénvormige wet kan, niettegenstaande het gaat om een internationale verkoop, door de partijen worden geweerd (art. 3). De éénvormige wet is dus uiteraard suppletoir of aanvullend recht. Anderzijds kan de éénvormige wet wel worden toegepast wanneer de contractanten die niet voldoen aan het subjectief criterium daarvoor opteren (art. 4). De éénvormige wet is verder toepasselijk ongeacht of de partijen kooplieden zijn en ongeacht of de overeenkomst van burgerrechtelijke of handelsrechtelijke aard is (art. 7).

Zij is echter niet toepasselijk op de koop van waardepapieren, schepen, vliegtuigen, elektrische energie en de verkoop ingevolge een rechterlijke beslissing of beslag (art. 5).

Het toepassingsgebied van de wet is ook inhoudelijk beperkt. Ze regelt slechts de verbintenissen van de koper en de verkoper die ontstaan uit de overeenkomst. Ze regelt niet de totstandkoming en de geldigheid van de overeenkomst, de manier van eigendomsverdracht en de al dan niet bindende kracht van de gewoonten.

B. Algemene bepalingen.

De éénvormige wet bevat een aantal technische termen waarvan een meer precieze bepaling wenselijk bleek. Deze bepalingen vindt men in hoofdstuk II (art. 9 tot 17 inclusief).

Een *wezenlijke tekortkoming* aan de door de overeenkomst opgelegde verplichtingen is die welke « de partij die tekortgeschoten is ten tijde van het sluiten van de overeenkomst wist of had moeten weten dat een redelijke persoon van gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden de overeenkomst niet zou hebben gesloten indien hij de tekortkoming en haar gevolgen had voorzien » (art. 10). Dit is een zeer genuanceerde bepaling die echter in de praktijk vrij eenvoudig uitvalt. Tunc ⁽⁷⁾ geeft hiervan het volgende simplistische voorbeeld: wanneer een restaurateur een aantal kalkoenen bestelt voor levering in de ochtend van 24 december dan is de levering daarvan op 25 of 26 december een wezenlijke tekortkoming.

Een uitvoering op « korte termijn » is de in de gegeven omstandigheden zo kort mogelijke termijn te rekenen vanaf het ogenblik waarop de handeling redelijker wijze kan worden verricht (art. 11). Onder « *dagprijs* » dient de officiële notering op een markt of de daaronder door de gewoonte bepaalde prijs te worden verstaan (art. 12).

De formule « Een partij heeft geweten (gekend) of had

moeten weten (kennen) » is uit te leggen volgens wat een « redelijke persoon met gelijke hoedanigheid » in dezelfde omstandigheden behoort te kennen of te weten (art. 13).

C. Verplichtingen van de partijen.

1. Verplichtingen van de verkoper.

De verkoper heeft twee essentiële verplichtingen: de aflevering van de overeengekomen zaak en de eigendomsverdracht (art. 18) ⁽⁸⁾. Mogelijke verplichtingen zijn afgifte van de documenten die op de zaak betrekking hebben en andere in de overeenkomst aangegane verbintenissen.

(a) De *aflevering van de zaak*, in artikel 10 (1) bepaald als de « afgifte van een zaak die beantwoordt aan de overeenkomst », komt overeen met de in ons Burgerlijk Wetboek voorziene levering (art. 1604) en vrijwaring voor gebreken (art. 1641). De auteurs van de éénvormige wet hebben terecht geoordeeld dat de aflevering van de overeengekomen zaak beide aspecten dekt.

De aflevering impliceert drie verplichtingen: de geleverde zaak moet beantwoorden aan de overeenkomst, ze moet geleverd worden op een bepaalde tijd en plaats.

(i) De gevallen van *niet-beantwoorden* zijn opgesomd in artikel 33 (1) en betreffen de hoeveelheid, de soort, het niet-beantwoorden aan het voorgelegd monster, het gebrek aan eigenschappen nodig voor normaal of bijzonder bedoeld gebruik. Voornoemde tekortkomingen worden echter niet weerhouden als ze onbetekenend zijn (art. 33 (2)). Voor het beoordelen van de conformiteit dient men zich in algemene regel te stellen op het ogenblik van de overgang van het risico of op het ogenblik waarop die overdracht normaal had moeten gebeuren (art. 35 (1)) ⁽⁹⁾. De keuring van de zaak dient « op korte termijn » te gebeuren (art. 38 (1)). Normaal geschiedt de keuring op de plaats van bestemming (art. 38 (2)). De wijze van keuring is zoals overeengekomen of bij gebreke daarvan volgens de wetten en gewoonten van de plaats der keuring (art. 38 (4)).

Heeft de koper een afwijking vastgesteld, dan dient hij terzake « op korte termijn » te protesteren (art. 39 (1)). Tenzij anders is overeengekomen, moet in elk geval geprotesteerd binnen een uiterste termijn van twee jaar na de afgifte. Bij het protest moet de koper de afwijking duidelijk aangeven en meteen de verkoper uitnodigen om zelf ook de zaak te keuren.

Wat zijn nu de gevolgen van het niet-beantwoorden aan de overeengekomen zaak? De koper heeft een keuze tussen vier mogelijkheden die eventueel kunnen gecumuleerd worden (art. 41): de nakoming van de overeenkomst eisen (art. 42); de overeenkomst ontbonden verklaren wanneer het gaat om een wezenlijke tekortkoming (art. 43, 44 en 45); de prijs verlagen indien geen nakoming van de verbintenis werd verkregen en de overeenkomst niet ontbonden werd verklaard (art. 46); schadevergoeding eisen (art. 41 (2)).

De *nakoming van de overeenkomst* kan worden geëist en bekomen hetzij door het herstel van de afwijking mits de verkoper daartoe in staat is, hetzij door aflevering van de zaak of wat daaraan ontbreekt als het gaat om een individueel bepaalde zaak, hetzij door aflevering van een nieuwe zaak als het om een naar soort bepaalde zaak gaat.

Indien de verkoper de naleving van de overeenkomst niet uitvoert binnen een redelijke termijn, behoudt de koper het recht op *ontbinding of op verlaging van de prijs* (art. 42). De ontbinding door de koper is typisch voor de éénvormige wet. De vereiste van aanmaning en gerechtelijke tussenkomst zoals die is voorzien in het Belgisch recht ⁽¹⁰⁾,

is hier niet vereist. De koper heeft hier een snel en afdoend middel om op te treden tegen een ingebreke gebleven verkoper. De koper kan de overeenkomst ontbinden indien de niet-tijdige aflevering of het niet-beantwoorden aan de overeengekomen zaak een wezenlijke tekortkoming vormt (art. 43). Hij moet echter van dit recht op korte termijn gebruik maken nadat de geëiste nakoming onmogelijk blijkt of na het hoger vermeld protest. De *prijsverlaging* is voorzien voor het geval de verkoper nalaat de overeenkomst na te komen na daartoe te zijn verzocht en de koper geen gebruik maakt van zijn recht op ontbinding (art. 46).

Artikel 49 stelt, in het belang van de rechtszekerheid, een belangrijke beperking aan de rechten van de koper. De koper verliest zijn rechten, zelfs bij wijze van verweer, na verloop van een jaar na het in artikel 39 bedoelde protest (art. 49). Hierop wordt een uitzondering gemaakt wanneer de verkoper betaling eist van het geleverde. In dit geval kan de koper zich verweren en hetzij prijsverlaging of schadevergoeding eisen.

(ii) Zoals gezegd, impliceert aflevering ook dat de zaak afgegeven wordt op de overeengekomen of anders bepaalde *tijd* en *plaats*.

Wat de tijd betreft, dient dit een *redelijke* termijn te zijn na het sluiten van de overeenkomst indien geen bepaald tijdstip is overeengekomen of door de gewoonte is bepaald (art. 20-22).

Wat de plaats van aflevering betreft, dient een onderscheid gemaakt. Moet de zaak worden vervoerd dan valt de aflevering samen met de afgifte aan de vervoerder ter verzending aan de koper. (art. 19 (2)). In het andere geval gebeurt de aflevering op de gewone verblijfplaats van de verkoper (art. 23 (1)) of op de plaats waar de zaak zich bevond ten tijde van de overeenkomst wanneer de partijen wisten waar ze zich — of de voorraad waaruit ze diende afgenomen indien het om een soortzaak ging — op dat ogenblik bevond (art. 23 (2)).

De sancties van niet-nakoming door de koper van zijn afleveringsverplichting naar tijd en plaats zijn drievoudig (art. 24): eis tot nakoming van de overeenkomst, ontbindingsverklaring van de koop door de koper, en eventueel schadevergoeding. In geen geval kan de verkoper uitstel van levering vragen aan een rechter of een scheidsrecht⁽¹²⁾.

Dergelijk uitstel kan alleen verleend worden door de koper zelf (art. 27 (1)). Het recht om nakoming van de overeenkomst te eisen wordt aan de koper ontnomen ingeval er een dekkingskoop (« achat de remplacement ») werd gesloten. De toepassingsmodaliteiten van de sancties zijn mutatis mutandis dezelfde als bij de niet-conformiteit (art. 26-32). Algemeen kan ook hier gesteld dat de ontbinding slechts mogelijk is ingeval het uitblijven van de aflevering naar tijd en plaats als een « wezenlijke tekortkoming » dient aangemerkt. De keuze tussen ontbinding en nakoming moet binnen een redelijke termijn aan de koper worden kenbaar gemaakt. Wel is hier typisch dat, ingeval deze kenbaarmaking niet gebeurt, de overeenkomst van rechtswege ontbonden is (art. 26 (1)) en (2) en art. 30 (1) en (2)). Verder kan, ingeval van ontbinding en niet-nakoming van de overeenkomst (laattijdig of op een andere plaats), de koper aanspraak maken op schadevergoeding.

(b) De *eigendomsoverdracht* is de tweede essentiële verplichting van de verkoper. Ingeval een derde een recht heeft — of beweert te hebben — op de verkochte zaak moet de koper binnen een redelijke termijn protesteren en de verkoper verzoeken de zaak binnen een redelijke termijn vrij te maken van dergelijke aanspraken of een andere zaak afleveren (art. 52 (1)). Geeft de verkoper geen gevolg aan dit verzoek, dan kan de koper de overeenkomst ont-

bonden verklaren ingeval dit een wezenlijke tekortkoming uitmaakt en bovendien schadevergoeding eisen (art. 52 (2) en (3)).

(c) *Aanvullende verplichtingen van de verkoper*. Dit zijn in de eerste plaats de afgifte van de op de zaak betrekking hebbende documenten zoals ladingsbrief, verzekeringsdocumenten (art. 50-51). Dit zijn ook verplichtingen inzake verzending en verzekering (art. 54). Komt de verkoper deze aanvullende verplichtingen niet na, dan beschikt de koper terug over de reeds besproken sancties zoals de eis tot nakoming van de verplichting, ontbinding en schadevergoeding.

2. Verplichtingen van de koper.

De koper heeft essentieel twee verplichtingen: de betaling van de prijs en het in ontvangst nemen van de gekochte zaak (art. 56).

(a) *Betaling van de koopprijs*. Normaal is de koopprijs duidelijk in de overeenkomst vermeld. Wanneer dit niet zo is, dan is de prijs de door de verkoper gebruikelijke prijs ten tijde van de verkoop (art. 57). Kennelijk wordt hier het geval bedoeld van verkoop op basis van voorhanden zijnde catalogi. Alhoewel artikel 57 even de indruk geeft dat een verkoop ook zonder prijsbepaling mogelijk is.⁽¹²⁾, is dit, naar onze opvatting, niet het geval. De prijs dient als bepaald of bepaalbaar te zijn overeengekomen maar dit hoeft niet steeds uitdrukkelijk in de overeenkomst te zijn voorzien⁽¹³⁾.

De plaats van de betaling is, in afwezigheid van andersluidende bedingen, de vestigings- of gewone verblijfplaats van de verkoper. Indien de betaling gebeurt tegen afgifte van de zaak of document, dan dient de betaling te geschieden op de plaats van die afgifte (art. 59).

De tijd van betaling is door de overeenkomst of de gewoonte bepaald (art. 60). Is niets hiernopos bepaald, dan geldt als algemene regel dat de betaling samengaat met de aflevering van de zaak (art. 71).

De sancties bij niet-betaling, niet-tijdelijke of niet-plaatselijke betaling zijn de verplichte nakoming van de aangegane verbintenissen of de ontbinding van de overeenkomst door de verkoper (art. 61 en 62). De keuze van de verkoper moet binnen een redelijke termijn worden bekendgemaakt. Doet hij dat niet en is het uitblijven van de betaling een wezenlijke tekortkoming, dan is de overeenkomst van rechtswege ontbonden (art. 62 (1) in fine). De ontbinding vereist een « wezenlijke tekortkoming ». De verplichte nakoming en de ontbinding kunnen gecumuleerd worden met schadevergoeding (art. 63). De verkoper, maar niet de rechter of een scheidsrecht, kan eventueel een uitstel van betaling verlenen wanneer de tijdige betaling geen wezenlijke tekortkoming vormt, art. 62 (1) en art. 64).

(b) *Inontvangstneming van de zaak*. Onder inontvangstneming van de zaak verstaat men het verrichten door de koper van alle handelingen die nodig zijn om afgifte van de zaak mogelijk te maken en de zaak tot zich te nemen (art. 65). De sancties komen in grote trekken overeen met die van niet-betaling van de prijs (art. 66).

(c) *Aanvullende verplichtingen van de koper*. Hier zijn vooral bedoeld bepaalde betalingsmodaliteiten of het stellen van zekerheden. De sancties zijn ook hier dezelfde als onder (a) en (b).

G. Bepalingen gemeen aan de verplichtingen van de koper en de verkoper.

1. Samengaan van aflevering en betaling van de koopprijs.

In principe dient aflevering van de zaak en betaling van de prijs gelijktijdig te geschieden (art. 71). Nochtans moet

de koper vóór de betaling de gelegenheid hebben gehad om de zaak te keuren (art. 71) tenzij de betaling geschiedt tegen afgifte van documenten. Dient de zaak vervoerd, dan kan de verkoper de verzending opschorten of de afgifte ter bestemming van de betaling afhankelijk maken (art. 72).

Artikel 73 innoveert met betrekking tot het Belgisch recht (^{13a}) door te bepalen dat iedere partij de nakoming van haar verplichtingen kan opschorten indien, « na het sluiten van de overeenkomst de economische toestand van de wederpartij zo moeilijk blijkt, dat er goede grond bestaat voor de vrees dat hij een wezenlijk deel van zijn verplichtingen niet zal nakomen ». Is de zaak reeds verzonden, dan moet de verkoper de zaak niet afgeven aan de koper, zelfs al heeft hij de nodige documenten reeds in handen (art. 73 (2)). Is een derde houder van de documenten die hem het recht geven de zaak te verkrijgen, dan kan de verkoper de zaak niet weerhouden (art. 73 (3)).

2. Bevrijdende omstandigheden.

Hier hebben we de klassieke vraag wanneer de partijen van hun verbintenissen bevrijd zijn, zonder contractuele aansprakelijkheid.

Bevrijdende omstandigheden zijn deze welke, naar de bedoeling van de partijen bij het sluiten van de overeenkomst, de tekortgekomen partij niet diende in aanmerking te nemen, te vermijden of te boven te komen. Blijkt niet wat de bedoeling van de partijen was, dan refereert de wet naar de bedoeling « die redelijke personen van gelijke hoedanigheid in dezelfde omstandigheden gewoonlijk hebben » (art. 74 (1)). In dit geval wordt de bevrijdende kracht van de omstandigheden getoetst aan objectieve criteria.

Ook tijdelijke bevrijdende omstandigheden kunnen een definitieve bevrijding tot gevolg hebben indien de uitvoering van de aangegane verplichting daardoor grondig in betekenis is veranderd (art. 72, al. 2).

Tenslotte bepaalt artikel 74, al. 3, dat de partij die de bevrijdende omstandigheden inroept slechts ontslagen is van de verplichte uitvoering en van de contractuele schadevergoedingsplicht. De andere rechten zoals ontbinding, reductie van de koopprijs, blijven behouden tenzij bevrijdende omstandigheden veroorzaakt zijn door de partij die op die rechten zou kunnen aanspraak maken.

D. Nadere gronden voor ontbinding.

In de artikelen 75, 76, en 77 wordt het geval gevisieerd van een overeenkomst die strekt tot opeenvolgende afleveringen. Blijkt bij één aflevering een tekortkoming die zich dreigt te herhalen bij de volgende afleveringen (bv. laattijdigheid, niet-conformiteit) dan kan elke partij op korte termijn de overeenkomst voor de toekomst ontbinden (art. 75 (1)). Bovendien kan de koper dit ook doen met betrekking tot reeds ontvangen leveringen wanneer een dermate onderlinge samenhang tussen de afleveringen bestaat dat de ene geen zin heeft zonder de andere. Dit laatste recht heeft alleen de koper omdat men terecht aanneemt dat dit geval zich in hoofde van de verkoper — die alleen recht heeft op een som geld — niet kan voordoen (art. 75 (2)).

E. Algemene bepalingen en gevolgen inzake ontbinding.

Zoals herhaaldelijk gezegd, is de ontbinding van de koop door de tekortgedane partij, zonder aanmaning en tussenkomst van de rechter, de algemene regel. Het vanzelfsprekend gevolg van de ontbinding is de bevrijding van de uit de overeenkomst ontstane verplichtingen met corrolarium een eis tot schadevergoeding en tot teruggave van het gepresteerde (koopwaar of prijs) (art. 78).

Evenwel is de ontbinding door de koper niet mogelijk

wanneer de zaak niet meer kan terugggegeven worden in de staat waarin ze werd ontvangen.

Artikel 79 (2) voorziet echter een reeks van vijf gevallen waar, niettegenstaande het feit dat de zaak niet meer in dezelfde toestand kan worden terugggegeven, de koper toch recht heeft op ontbinding. In algemene regel gaat het hier om gevallen waar de koper normaal de zaak niet meer kan in dezelfde toestand teruggegeven of hem daarvoor geen schuld treft.

Vermits de teruggave, als gevolg van de ontbinding, streeft naar een « restitutio in integrum » is het normaal dat op de reeds betaalde prijs interest wordt betaald (de officiële discontovoet vermeerderd met één percent) en dat de koper de tegenwaarde van het voordeel dat hij uit de afgeleverde zaak heeft gehaald, aan de verkoper vergoedt (art. 81).

F. Schadevergoeding.

We zagen hoe één der sancties van een tekortkoming aan de verplichtingen van de koper en/of verkoper de betaling is van een schadevergoeding. In de artikelen 82-89 wordt de regeling van de schadevergoeding in detail uitgewerkt. Die regeling verschilt al naargelang de overeenkomst ontbonden werd of niet.

Eerste hypothese: de overeenkomst werd ontbonden (art. 84-86).

Hier wordt schadevergoeding gecumuleerd met de ontbinding. In de artikelen 84 en 85 vinden we bijzondere regels die betrekking hebben op die gevallen waar de zaak een dagprijs heeft of een dekkingskoop werd gesloten. In het eerste geval is schadevergoeding verschuldigd ten belope van het verschil tussen de overeengekomen prijs en de dagprijs van de dag der ontbinding. In het tweede geval krijgt de koper of de verkoper het verschil van de overeengekomen prijs en die van de dekkingskoop of verkoop (« achat de remplacement par l'acheteur » of « vente compensatoire par le vendeur »).

De bijzondere bepalingen van artikelen 84 en 85 dienen aangevuld door een algemene regel: de schadevergoeding zoals bepaald in artikelen 84 en 85 kan worden verhoogd met alle werkelijk gemaakte redelijke kosten die uit de tekortkoming voortvloeien of worden bepaald op « het bedrag van het werkelijk geleden verlies, daaronder begrepen de gederfde winsten » die normaal te voorzien waren (art. 86).

Tweede hypothese: de overeenkomst wordt niet ontbonden.

Hier vinden we de algemene regel terug van de eerste hypothese. De schadevergoeding is gelijk aan « het geleden verlies » met inbegrip van de « gederfde winst » in de mate dat de tekortgekomen partij dit op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst normaal had kunnen voorzien (art. 82).

Voor beide hypothesen geldt verder dat een partij die zich op een tekortkoming beroept alle redelijke maatregelen moet nemen om de schade te beperken (art. 88). Tenslotte wordt voor de gevallen van opzet en bedrog verwezen naar de nationale wet (art. 89).

G. Zorg voor de zaak.

Neemt de koper de zaak niet tijdig in ontvangst of behoudt de verkoper — in overeenstemming met artikel 71 en 73 — de zaak omdat de koper niet betaalt dan moet hij niettemin alle « redelijke maatregelen voor het behoud van de zaak treffen ». Hij mag, in dit geval, de zaak onder zich houden tot de redelijke kosten zijn vergoed (art. 91).

Hetzelfde geldt indien de koper de zaak heeft ontvangen maar voornemens is die te weigeren (art. 92).

De partij op wie de verplichting tot zorg voor de zaak weegt, mag eventueel overgaan tot de verkoop van de zaak. Dit is het geval indien de wederpartij onredelijk grote vertraging laat ontstaan bij het aanvaarden of terugnemen van de zaak of bij de schadeloosstelling voor bewaringskosten. Wel dient de wederpartij daarvan tijdig verwittigd. De zorgdragende partij moet de zaak verkopen indien deze dreigt snel verloren te gaan of in waarde te verminderen of indien de bewaringskosten abnormaal hoog zijn (art. 95).

H. Overgang van het risico.

In tegenstelling tot het Belgisch recht waar de risico-overdracht normaal gekoppeld is aan de eigendomsoverdracht⁽¹⁴⁾, wordt in de éénvormige wet als algemene regel gesteld dat het risico op de koper overgaat op het ogenblik van de overeengekomen aflevering (art. 97 (1)). Daaruit volgt dat de koper de koopprijs dient te betalen indien, na deze risico-overdracht, de zaak verloren gaat of in waarde vermindert tenzij dit te wijten is aan de verkoper (art. 96).

Is er vertraging in de voorziene aflevering door de fout van de verkoper, dan blijft het risico voor hem. Is er vertraging in de aflevering door de fout van de koper, dan gaat het risico toch op hem over op het laatste tijdstip dat de aflevering zonder tekortkoming van zijnentwege kon gebeuren (art. 98 (1)). Geldt het een naar soort bepaalde zaak dan gaat het risico — ingeval van vertraging te wijten aan de koper — over op het ogenblik van afzondering van de gekochte hoeveelheid (art. 98 (2)) of, indien dit niet mogelijk is, op het ogenblik dat de verkoper al het nodige heeft gedaan om de zaak klaar te maken voor inontvangstname door de koper (art. 92 (3)).

II. De éénvormige wet inzake de totstandkoming van internationale koopovereenkomsten.

A. Toepassingsgebied.

De in deel I besproken éénvormige wet laat de totstandkoming van de overeenkomst buiten beschouwing. Die totstandkoming maakt het voorwerp uit van een afzonderlijk verdrag dat door een aparte wet werd goedgekeurd. Deze splitsing biedt de mogelijkheid aan de geïnteresseerde staten om slechts tot één verdrag met uitsluiting van het andere toe te treden.

Het toepassingsgebied van de tweede éénvormige wet valt logischerwijze samen met dat van de éénvormige wet over de internationale koopovereenkomsten⁽¹⁵⁾. Verder is ook de tweede éénvormige wet suppletoir (art. 2) en toepasselijk ongeacht of de partijen kooplieden zijn en ongeacht of de overeenkomst van burgerrechtelijke of van handelsrechtelijke aard is.

B. Aanbod en aanvaarding.

Het hoofddoel van deze tweede éénvormige wet is duidelijk te preciseren wanneer, op grond van aanbod en aanvaarding, de koopovereenkomst tot stand komt.

Het aanbod is aan geen vormvereisten gebonden maar moet zodanig bepaald en precies zijn dat door de éénvormige aanvaarding de koopovereenkomst tot stand komt en daaruit duidelijk de wil van de aanbieder blijkt om zich te binden (art. 4 (1)). Die elementen (bepaaldheid en wil om zich te binden) kunnen ook afgeleid worden uit de voorafgaande onderhandelingen en de tussen de partijen gebruikelijke handelwijze.

Wanneer is de aanbieder gebonden door zijn aanbod? De oplossing die de uniforme wet aan dit probleem geeft, is in overeenstemming met de reeds in ons Belgisch recht

geldende oplossing⁽¹⁶⁾: het aanbod bindt de aanbieder wanneer het de geadresseerde heeft bereikt (art. 5 (1))^(16a). Aanvaardt de geadresseerde daarop het aanbod, dan kan dit niet meer herroepen worden (art. 5 (4)). Tenzij het aanbod van meet af aan onherroepelijk is op grond van wat overeen is gekomen of op grond van de bestaande gebruiken, kan het aanbod, nadat het de andere partij heeft bereikt, nog worden herroepen tot op het ogenblik van de aanvaarding.

De aanvaarding is evenals het aanbod aan geen formaliteiten gebonden (art. 3 en 6). De aanvaarding moet normaal duidelijk en ondubbelzinnig zijn. Bevat de aanvaarding aanvullingen, beperkingen of wijzigingen, dan is dit geen aanvaarding meer maar een tegenaanbod (art. 7).

Het is normaal dat aan het bindend karakter van een uitstaand aanbod een tijdsbeperking wordt opgelegd. Dit kan uitdrukkelijk zijn overeengekomen en indien dit niet het geval is, dan blijft het aanbod slechts geldig voor een redelijke termijn (art. 8 en 9). De aanvaarding is uiteraard onherroepelijk vanaf het ogenblik dat ze de aanbieder heeft bereikt (art. 6 (1) en 10).

C. Bewijs.

In tegenstelling met artikel 1341 van het Burgerlijk Wetboek maar in dezelfde zin als artikel 15 van de eerste éénvormige wet kan de totstandkoming van de koopovereenkomst bewezen worden door alle middelen, inclusief getuigen (art. 3).

Appreciatie.

De éénvormige wetten op de internationale koop hebben op het ogenblik dat internationale transacties een alledaagse zaak worden, een grote leemte aangevuld en op de noodzaak ervan werd reeds bij het begin van deze uiteenzetting gewezen⁽¹⁷⁾.

Beide wetten zijn het resultaat van langdurig, doordacht, verzorgd en beredeneerd werk van eminente juristen. Alszodanig steken ze gunstig af tegen veel recente initiatieven van de wetgever.

De éénvormige wetten zijn gekenmerkt door een sobere éénvoudige en bij de praktijk aanleunende aanpak. Ze voorzien een snelle en realistische oplossing van de bij internationale koopovereenkomsten rijzende problemen.

Een ander kenmerk van de éénvormige wetten is het beroep op soepele formules zoals «redelijke personen» (art. 9, 10, 13(I) e.a.), «redelijke termijn» (art. 22, 30 (I) en art. 8 (II)), «wezenlijke tekortkoming» (art. 26, 27, 31, 43 (I) e.a.), «redelijke en onredelijke kosten» (art. 37, 91, 93, 95 (I) e.a.), «redelijke zorg» (art. 92 (I)). Zonder de rechtszekerheid in het gedrang te brengen, laten ze aldus een zeer ruime armslag aan een interpretatie die rekening houdt met de concrete omstandigheden van elk geval.

De éénvormige wetten zijn ook in essentie suppletoir recht (art. 3 (I) en 2(II)). Ze laten in de eerste plaats de vrije wilsuiting van de betrokken partijen aan bod komen. Daarnaast wordt ook een ruime plaats gegeven aan gewoonten en gebruikelijke handelwijzen (art. 9, 20, 50 (I) en art. 2, 4 en 5(II)).

Als conclusie kunnen we stellen dat de éénvormige wetten een geslaagde oplossing hebben gebracht voor een steeds groter wordende nood aan een uniforme regeling van de internationale koop. Door af te zien van een strak kader, werd ook tegemoet gekomen aan de vraag naar een soepele regeling die conform is aan de wensen van de zakenmilieus.

PROF. DR. LEON DE KEYSER.

(1) Wetten van 15 juli 1970, Belgisch Staatsblad van 14 januari 1971, p. 387 en 405.

(2) Zie hiernopens het Haagse Verdrag van 15 juni 1955

welke de toepasselijke wet vaststelt inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken.

(3) Memorie van Toelichting, p. 2, Kamer van Volksvertegenwoordigers, Parlementaire Bescheiden, zitting 1968-69; nr. 166-1 (hierna geciteerd als Memorie van Toelichting); In het verslag van de Senaatscommissie voor buitenlandse zaken, p. 15-16 werd dit voorbehoud niet wenselijk geacht. Zie Senaat, Parlementaire Bescheiden, Zitting 1969-70, nr. 248 (hierna geciteerd als Verslag).

(4) Hiervan wenst de Belgische regering geen gebruik te maken. Memorie van Toelichting p. 2-3 en Verslag p. 16.

(4a) In regel sluit de éénvormige wet de toepassing van de regels van het internationaal privaatrecht uit (art. 2). België heeft de desbetreffende verklaring afgelegd in een nota van 1 december 1970. In de Memorie van Toelichting, p. 3 en in het Verslag, p. 16 werd echter de wens uitgedrukt het Haagse verdrag op te zeggen.

(5) Een uitgebreid commentaar werd hierover gemaakt door Professor Tunc, verslaggever van de diplomatieke conferentie. Dit commentaar werd afgedrukt als bijlage I van de Memorie van Toelichting (hierna geciteerd als Tunc).

(6) Tunc, p. 29-30.

(7) Tunc, p. 34.

(8) Hier hebben we een eerste fundamenteel verschil met het Belgisch recht dat als verplichtingen van de verkoper de levering en de vrijwaring voor uitwinning en voor verborgen gebreken stelt (art. 1603 B.W.). Anderzijds is naar Belgisch recht de eigendomsoverdracht geen uit de overeenkomst voortvloeiende verbintenis. Ze gebeurt automatisch door het totstandkomen van de overeenkomst zelf (art. 1583

B.W.) cf. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, Tome IV, nos. 17-19. Zie hiernopens ook Limpens, *La Vente*, Brussel 1960, nos. 189-424.

(9) Zie infra, p. 21 en 22. De risico-overdracht gebeurt volgens de éénvormige wet, bij de aflevering (art. 97).

(10) Cf. art. 1610, 1654 en 1184 van het B.W.. Zie ook Limpens, op. cit., nos. 246-251 en nos. 395-411.

(11) Ook hier staan we voor een belangrijke afwijking van de Belgische Wet waar normaal door de rechter, op grond van artikel 1184, al. 3 van het B.W., uitstel kan worden verleend. De éénvormige wet heeft een gelijkaardige bepaling wat betreft de verplichting van de koper tot betaling van de prijs (art. 64).

(12) Memorie van Toelichting, p. 6.

(13) Tunc schrijft hierover het volgende: « Une dernière hypothèse doit cependant être envisagée: c'est la vente sans prix déterminé directement ou par référence et portant sur les choses pour lesquelles il n'y a pas de prix habituellement pratiqué par le vendeur. Il faut alors admettre, à défaut de circonstances particulières, que le contrat de vente n'a pas pu se former, même si la correspondance de l'une ou de l'autre des parties contient une formule expresse, telle que « je suis acquéreur » ou « je vous vends », op. cit., p. 47.

(13a) Cf. Limpens, op. cit., nos. 230-235.

(14) Art. 1138, al. 2. Zie ook Limpens, op. cit., nr. 24 bis.

(15) Artikel 1, en artikel 1 van bijlage II, van de wet.

(16) Cassatie 16 juni 1960, Pas. 1960 - I - 1190.

(16a) Art. 12 bepaalt « bereiken » als het afgeven aan het adres van degene tot wie de mededeling is gericht.

(17) Zie ook Tunc, p. 27-28.

STOF TOT BEDENKINGEN

naar aanleiding van het boek « Pacht en Voorverkoop » door Dr. R. EECKLOO.

Een nadere kennismaking met het werk van Dr. Eeckloo lokt uiteenlopende — gedeeltelijk zelfs tegenstrijdige — bedenkingen uit:

Nu de landbouw zeer zware problemen kent, economisch en sociaal, waardoor een mensengroep in zijn geaardheid etnologisch en ethisch in beroering komt, kan een gevoel van onbehagen, van onmacht, niet worden ontgaan.

In dergelijk stemmingsbeeld gaat een gebondenheid met het lot van de pachter, waarvan genoemd werk blijk geeft, worden gewaardeerd en gaan de belangen van de eigenaars, die wettelijk zeer zwaar worden gedrukt, het voordeel van « ongelukkig slachtoffer » verliezen.

Anderzijds kan positie worden genomen tegenover de distributieve rechtvaardigheid in de betrekkingen pachter-verpachter, tegenover de houding die de auteur op dat gebied inneemt en tegenover de oplossingen die de wet heeft opgelegd.

Vanzelfsprekend kan en hoort een boek ook benaderd in zijn voorkmen en zijn handelbaarheid. In dit opzicht niets dan lof; het werk munt uit door goede leesbaarheid, duidelijke letter en heldere bladspiegel. Het is doelmatig ingedeeld en voorzien van een preciese inhoudstafel met genuanceerd naamregister, waardoor het konsuleren erg vergemakkelijkt wordt.

Vele formulieren verhogen het praktisch nut.

Voor vakmensen dient een goed handboek niet onfeilbaar te zijn, het moet de geest afstellen. Tegenover ieder werk moet automatisch afstand worden genomen. Des te meer wanneer, zoals in casu, de praktijk frontaal tegemoet wordt getreden en hiermede een benarde landbouweconomie wordt beoogd.

Zo komt pachter tegenover verpachter te staan als de « homo homini lupus ». De auteur verzorgt op de achtergrond een bruitage van wapengekletter:

Zelfs als de ex-verpachter vrijstelling aan de vrederechter vraagt om opgezegde gronden te bebossen dan wordt zulks in dat stadium reeds als een geschil gezien. (nr. 174).

Alsdan wordt de verpachter echter niet met de pachter gekonfronteerd maar met de eisen van de landbouwtechniek waarbij een rijkslandbouwkundige advies geeft aan de rechter. Bijgevolg gaat het om een procedure van willige rechtsmacht.

Zo ook wordt (nr. 270, 2e al. en nr. 604, 625) gesteld dat in een minnelijk akkoord van pachtbeëindiging geen geldige regeling kan getroffen worden omtrent vergoedingen voor gebouwen, werken en aanplantingen noch omtrent de bijzondere uittredingsvergoeding omdat dit niet uitdrukkelijk in de wet is voorzien.

Daarentegen steunen verschillende zienswijzen op judicieuse beoordelingen van de juridische gegevens, vestigen zij de aandacht op bijzondere aspecten en zijn derhalve van groot nut voor de rechtspraktikus.

Enkele frapante voorbeelden:

— nr. 424: Er kunnen wel gedige overeenkomsten worden gesloten in verband met gebouwen en werken die door de pachter op het pachtgoed opgericht zijn zonder schriftelijke toestemming van de verpachter en zonder machtiging van de vrederechter wanneer deze gebouwen en werken niet beantwoorden aan in artikel 25 eerste lid gestelde voorwaarden.

— nr. 487: Het woord « afstammelingen » mag niet geïnterpreteerd worden als « kinderen » (namelijk afstammelingen in de eerste graad) zoals in de verenigde senaatscommissie ten onrechte werd voorgesteld.

— nr. 428: Het principe: de uitoefening van een recht geeft geen aanleiding tot schadevergoeding, is ter zake juist omdat de begrenzing van het beginsel precies door de voorwaarden gesteld bij artikel 25, aangegeven wordt.

— nr. 630: De volledige tegenstelbaarheid van de pacht in hoofde van de verkrijger wordt duidelijk belicht, hoe moeilijk de rechtspraktikus het hiermede ook zal hebben.

— nrs. 633, 636, 637 en 646: Met zeer nuttige wenken voor de notarissen in verband met gencemde tegenstelbaarheid en met toekenning van voorkoop aan een pachter mede-eigenaar.

— nr. 669: Concrete toepassingen van de algemene rechtsregels waarbij de pachter, beschermd familielid, voorkoop mag roepen ten overstaan van familieleden kandidaat-kopers van de verpachter.

— nr. 707: De stelling, in het verslag voor de Notariële dagen te Turnhout als zou een verkoop aan een derde moeten geprojecteerd zijn vooraleer voorkoop te kunnen aanbieden wordt verworpen. Deze zienswijze wordt trouwens prijs gegeven onder invloed der nieuwe pachtwet in het Tijdschrift voor Notarissen, januari 1970, p. 36 nr. 5, laatste en voorlaatste lid.

Terecht wordt onder nrs. 740 en 747 voorgehouden dat de mogelijkheden tot aanbidding van voorkoop moeten opgehouden worden voor de toewijs na opbod ook al heeft de pachter bij de aanbidding in de loop van de eerste toewijzing niet of negatief gereageerd.

Zekere punten hadden nader mogen worden toegelicht.

— Het verschil tussen openbare instelling, openbaar bestuur, publieke rechtspersonen en instellingen van openbaar nut, wordt aangesneden onder nrs. 137 - 670 - 846, maar onvoldoende uitgemaakt voor zo'n breed opgevat werk, als rekening wordt gehouden met de weerslag van dit onderscheid bij opzegging en voorkoop.

— De praktische toestand aangaande pacht prijs verdeling na vervreemding werd niet als zodanig behandeld.

Daar de auteur onder nummers 1 tot en met 9 aandacht wijdt aan het tot standkomen en aan de inhoud van de pachtwet van 4 november 1969, biedt hij de gelegenheid om de wet zelf te beoordelen.

Het zijn niet meer de rijken, maar de verpachters die de woorden van het evangelie indachtig moeten zijn: « Het zal voor een verpachter — al is hij economisch zwak — gemakkelijker zijn door het oog van de naald te kruipen, dan om zich uit de grijparmen van het pacht recht te bevrijden! »

De bewering nummer 9: « uiteindelijk is de betrokken wet een aanvaardbaar compromis geworden tussen de verschillende bij de verpachting van landeigendommen betrokken belangen », beantwoordt niet aan de werkelijkheid, als aan talrijke sociale gevallen wordt gedacht.

Gezond verstand en onderling begrip kunnen bijna niet meer worden opgebracht door iemand die vooraf als alleenheerser werd geïnstalleerd.

Om deze heerserspositie oninneembaar te maken werd de vroegere appreciatiebevoegdheid van de vrederechter geweerd.

Vandaar dat auteur zo dikwijls — maar niet altijd ten onrechte — (nr. 437 - p. 348 in fine) afstand moet nemen van de zienswijzen uitgedrukt in het verslag van de Verenigde Senaatskommissie, hoofdzakelijk omdat na die fase de geest van de wet is gaan kabbelen. (Cfr. nr. 346 - p. 227 in fine).

Vandaar ook dat de zware inspanningen die het notariaat zich langs een bijzondere commissie in de schoot van het Comité voor Studie en Wetgeving heeft getroost en die uitgemond waren op een « hearing » in de Senaatskommissie, zonder het minste effect zijn gebleven... tenzij (nr. 360) dat de Koninklijke Federatie van Notarissen het recht heeft gekregen om de leden voor de prijzencommissie aan te stellen langs de zijde van verpachters: wat dan weer door zekere notarissen werd geweigerd, om van het notariaat geen standenfunctie te maken...

In de wordingsgeschiedenis van de wet wordt hierover door de auteur niet gerept.

Allerlei bruisende bedenkingen konden worden gemaakt rond een citaat als het volgende:

« Er zal ook geen huurovereenkomst zijn indien de zogenaamde huurprijs zo miniem is dat hij onmogelijk als een werkelijke huurprijs kan worden aanvaard, zodat moet worden verondersteld dat de huurovereenkomst in feite een geveinsd contract is dat een ander contract ten kosteloze titel "verbergt". »

Een gegeven uit klassiek recht wordt in de werkelijkheid van de wettelijke pacht prijzen-bepending geplaatst, wat aan surrealisme zou doen denken, ware het niet dat sedert het verschijnen van de pachtwet, de landbouweconomie als in een kaleidoskoop wordt rondgedraaid, zodat moeilijk is uit te maken waar werkelijkheid eindigt en kunstmatigheid begint.

Hetgeen enkele maanden geleden simulatie was, geeft de indruk werkelijkheid te zijn geworden doordat de prijzen voor landbouweigendommen zo onvoorstelbaar zijn gedaald. Dit is niet in hoofdzaak aan de pachtwet te wijten maar aan het ineensstorten van de landbouweconomie zelf.

Hoe ook de toestanden naderhand gewijzigd zijn, de simulatie in de pacht prijsbepending kwam in de wet tot stand met de verhouding tussen de gemiddelde pacht prijzen van 1955 en van 1967 toe te passen op het gepe-rekwateerde kadastraal inkomen van 1955. Door eenvoudig te stellen dat 72 % van de gemiddelde pacht prijzen 1955 gelijk is aan het kadastraal inkomen, wordt de rest zuivere logika en kan de auteur in gemoede verkondigen: « dat... het gemiddelde van de toegelaten maximum pacht prijzen... gelijk is aan het gemiddelde van de werkelijke pacht prijzen in het jaar 1967. » Bij wijze van voorbeeld: (nr. 370 in fine) 3 frank wordt vergeleken met 2 frank en dit resultaat wordt toegepast op 1 frank!

In zake terminologie wordt niet altijd de juiste toon getroffen: « uittredende » pachter is op zijn minst van betere smaak dan « afgaande » pachter.

Er werd reeds gewezen op de juridische verwarring die door artikel 56 P.W. kan veroorzaakt worden. (Tijdschrift voor Notarissen, 1970, p. 49 en volgende) bij het onderscheid tussen onbestaande, nietige en vernietigbare bedingen. De auteur brengt deze niet ter sprake (nrs. 40 e.v.); maar hij wordt geconfronteerd met dit onderscheid (nr. 47 in fine, nr. 238 in fine en 254) en brengt de nadelen van de techniek der opsomming van onbestaande bedingen zijdelings te berde (nr. 45 in fine).

De koördinatie van de voorschriften, die de verpachtingen door Openbare Besturen regelen, opgenomen onder artikel 18, met artikel 6 van artikel III (pacht prijzen-beheersing) laat veel te wensen over.

In beide artikels wordt gehandeld over normen die moeten opgegeven worden, voor het geval de verpachting bij openbare inschrijving geen uitslag kent. Was het nodig deze normen door beide genoemde artikels op verschillende wijze te regelen, zodat:

1) zij gelden voor de mogelijkheid van verpachting uit de hand (artikel 18) tegenover: de verplichting om uit de hand te verpachten (artikel 6);

2) zij toepassing vinden in het geval verschillende biedingen het maximum bereiken (artikel 18) tegenover: als één bieding de maximumprijs overtreft (artikel 6);

3) zij spelen in de procedure van verpachting met inschrijving, (artikel 18) tegenover: bij opvolgende verpachting uit de hand. (art. 6).

De nieuwe pachtwet had bij de afgeschafte wets-artikelen ook artikel 1746 B.W. moeten vermelden.

Het heeft immers geen zin meer, het ophouden van de pacht overeenkomst tengevolge van verkoop te regelen,

nu volgens artikel 55 van de nieuwe P.W. de verkrijger in alle rechten en verplichtingen treedt van de oorspronkelijke verpachter. De auteur zegt dit onder nummer 631 en wijst aldaar terecht op de slordige redactie van de wet.

Onder artikel III had uitdrukkelijk moeten vermeld zijn dat er, onder het regime van de maximum pachtprizen, voor de Openbare Besturen geen reden bestaat om — zoals artikel 18 voorschrijft — aan de vrederechter de normale pacht prijs betrekkelijk de te verpachten goederen te vragen. Dit is zo logisch, omdat de maximum pachtprizen gevoelig lager liggen dan de normale pacht prijs. Dit wordt door de auteur onder nrs. 844 en 855 voorzichtig bijgetreden, uitdrukkelijk onder nr. 879.

Enkele voorgehouden stellingen verdienen nader te worden bekeken :

nr. 32 : De pachtwet is niet van toepassing op kontrakten behorende bij een arbeidsovereenkomst (artikel 2, 3e).

Terecht wordt verwezen naar de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers en de aldaar voorziene beperkingen bij het uitkeren van loon in natura, die van openbare orde zijn.

Worden deze niet nageleefd, dan wordt volgens de auteur daardoor de pachtwet van toepassing. Juridisch is dit moeilijk te verdedigen : de sanctie is niet : toepassing van de pachtwet maar nietigheid van de arbeidsovereenkomst in zover geen pacht werd gecamoufleerd. Dergelijke nietigheid doet geen pacht ontstaan. Bedoelde wettelijke voorzieningen beschermen immers de arbeidsovereenkomst, niet de pacht.

nr. 84 : De minimum termijn van 3 maanden om aan de pachter het karakter van bouw- of nijverheidsgrond bij het einde van elke pachtperiode te notificeren kent geen maximum. En toch wordt dergelijke notificatie, minder dan 3 maanden voor het einde van een pachtperiode, niet dienstig geacht tegen het einde van de opvolgende pachtperiode.

De tekst van de wet spreekt van een kennisgeving « vóór » (namelijk tijdsbepaling) en niet « voor » (betrekking hebbend op) het einde van de lopende pachtperiode.

nr. 393 : Het bedingen van intrest op de vervallen en onbetaald gebleven pacht, maakt geen strafbeding uit in zover de wettelijke intrestvoet (thans 6,5 %) niet overtroffen wordt.

nrs. 619 - 620 - 621 en 624 : De vergoedingen betaald door de Comité's tot aankoop van onroerende goederen voor rekening van de Staat, vormen een slechte basis om de bijzondere uittredingsvergoeding te helpen bepalen.

Beiden kunnen wel op dezelfde elementen betrekking hebben maar vertrekken uit een totaal verschillende kontraktuele situatie. De Comité's kopen de toestemming af, terwijl die toestemming bij de berekening van de buitengewone uittredingsvergoeding niet meer ter sprake komt.

nr. 623 : Tot berekening van de bijzondere uittredingsvergoeding komen volgens auteur — onder andere — in aanmerking « het verlies van voordelige pacht (lage pacht prijs of bijzonder hoge bedrijfszekerheid) ». En vermits beide factoren door de nieuwe pachtwet in bijzonder hoge mate gewaarborgd zijn, wordt de eigenaar nog eens getroffen wegens de voordelen die hij volgens de wet moest toestaan.

Onder nummer 628 zegt de auteur letterlijk : « ... Rekening houdend met de bewoordingen van artikel 55, die geen enkele uitzondering voorzien of laten veronderstellen, is elke pachtovereenkomst o.i. dus tegenstelbaar aan de koper en dit ook indien de koper eigenaar geworden is naar aanleiding van een uitvoerend beslag op het gepachte goed... »

Dus zou een mondelinge pacht, afgesloten daags voor de veiling op onroerend beslag aan de koper tegenstelbaar zijn ! Hierdoor springt « ex absurdo » het onhoudbare

van een absoluut stelsel in het oog.

Volgens artikel 1575 G.W., wordt het lot van huurcelen in verband met veilingen op uitvoerend beslag als volgt geregeld ten opzichte van de ingeschreven schuldeisers, zij die een bevel hebben laten overschrijvers en kopers :

— Huurcelen zonder vaste datum zijn nooit tegenstelbaar.

— Huurcelen voor langer dan negen jaar of met kwijting over meer dan negen jaren zijn alleen tegenstelbaar als zij vaste datum dragen van vóór de datum van betekening van het bevel tot betalen.

— Huurcelen voor hoogstens negen jaar of met kwijting over minder dan 3 jaar huur zijn slechts tegenstelbaar als zij vaste datum dragen vóór de datum van overschrijving van bevel of van het exploit van beslaglegging.

Deze regel geldt ook voor handelshuren. Met het gevolg dat een koper na uitvoerend beslag geen rekening moet houden met een mondeling afgesloten handelshuur.

Artikel 1575 G.W. : beoogt bepaalde belangen in wel bepaalde omstandigheden veilig te stellen, namelijk de belangen van schuldeisers en kopers die gedurende de procedure van uitvoerend beslag bijzondere waakzaamheid verdienen. Dergelijke bezorgdheid, die het vroegere Wetboek van Burgerlijk Procesrecht zelfs met nietigheid in plaats van niet-tegenstelbaarheid sanctioneerde, kan zonder meerniet vervangen zijn door een totale en onvoorwaardelijke immunisatie van iedere pacht op uitgewonnen onroerende goederen.

Uit de voorbereidende werken blijkt : Enerzijds (Parlem. Dok. Sen. 1964-1965 nr. 295 p. 12) dat volgens senator Van de Kerckhove het gestelde probleem onder een latere hervorming van het Gerechterlijk Wetboek ressorteert en bijgevolg dit specifieke domein onaangetaast gelaten werd. Anderzijds dat volgens minister Héger (Parlem. Verk. Kamer van Volksv. Zitting 23 oktober 1969 p. 23) het stelsel van artikel 55 niet absoluut en in alle omstandigheden mocht prevaleren, vermits de pachter het recht moest behouden om te bewijzen dat zijn mondelinge pacht dateert van vóór de overschrijving van het exploit van beslaglegging.

Bijgevolg ruimt de chronologische voorrang van artikel 55 artikel 1575 van het G.W. niet op. Er blijft plaats voor een beredeneerde interferentie van beide wetsartikelen.

Behoudens een strenge toepassing van het beginsel : « Specialia generalibus derogant » volgens hetwelk de « ratio » van artikel 1575 (namelijk de bescherming van schuldeisers en kopers in een bijzonder kritische situatie) zich toespist op alle huurovereenkomsten, handelshuren en pachten inbegrepen, kondigt de zienswijze van mevrouw Irma Moreau-Margrève, werkleidster aan de rechtsfakulteit te Luik, zich aan als een poging om de verdelende met de veroverende rechtvaardigheid te verenigen. Zij besluit het volgende :

— de pacht zonder vaste datum kan worden ingeroepen tegen de door artikel 1575 G.W. beschermde derden, als zij afgesloten is vóór de overschrijving van bevel of exploit (Rev. Prat. du Not. 1970, blz. 95, n° 15).

— een pacht met vaste datum, voor minder dan 9 jaar of met kwijting over minder dan 3 jaar pacht, is eveneens tegenstelbaar als de vaste datum, vóór de overschrijving van bevel of beslag, bewezen wordt volgens artikel 1328 B.W. (op. cit., p. 95, nota 49).

— bij een pacht voor langer dan 9 jaar of met kwijting over meer dan 3 jaar huur zou zelfs artikel 1 der hypothekaire wet moeten wijken, hetgeen er — volgens auteur — op wijst dat de bezorgdheid voor de uitsluitende belangen van de pachter aan de wetgever in pachtzaken de rol van lerling-tovenar doet spelen ! (op. cit., p. 95, nota 47).

Het blijkt dus — minstens — dat aan artikel 55 geen absolute alleenheerschappij mag worden toegekend ; integendeel, art. 1575 G.W. blijft nog in die mate van kracht

dat uitsluitend pachten, afgesloten vóór de overschrijving van bevel of beslag, kunnen ingeroepen worden tegen de ingeschreven schuldeisers, schuldeisers die een bevel hebben doen overschrijven, beslagleggers en kopers.

nr. 633: volgt een zeer gevaarlijke gedachtengang om te bewijzen dat de in-de-plaatsstelling van de verkrijger in de rechten van de vervreemder (artikel 55) ook betrekking heeft op de rechten en verplichtingen, die reeds vóór de vervreemding opeisbaar waren. Daardot de Nederlandse wet dit uitdrukkelijk heeft uitgesloten en de Belgische Pachtwet het niet doet, zou moeten blijken dat deze laatste breder moet geïnterpreteerd worden.

Verwijzen naar een buitenlandse wetgeving, bij de interpretatie van een uitzonderlijke regeling, als de subrogatie, druist in tegen de stelregel van beperkende uitleg...

Het verslag voor de Verenigde Senaatscommissies (p. 50) zegt: « Nu wordt bepaald dat de verkoop de rechten van de pachter onverkort laat bestaan ». Dit klinkt helemaal anders.

Het lijkt logisch aan te nemen dat de in-de-plaatsstelling alleen uitwerking heeft voor de toekomst (zie d'Udekem d'Acoz en Snick nr. 367, die verwijzen naar De Page, IV, nr. 772, blz. 779) zodat al de rechten en plichten, die vanaf de dag van de vervreemding ten opzichte van de pachter lopen of ontstaan in hoofde van verpachter, overgaan van verkoper op koper. Daarentegen zij, die tot aan de dag van de vervreemding opeisbaar waren, blijven tot de relatie pachter-verkoper beperkt.

Vanzelfsprekend moeten in dit verband, meer dan vroeger, vervreemder en verkrijger op een juiste en nauwkeurige voorlichting kunnen rekenen.

In nr. 640 (p. 405, 3e al.) vinden we een lapsus terug, die de notarissen zo dikwijls overkomt als zij het hebben over een toewijzing onder opschortende voorwaarde van opbod, wanneer bedoeld wordt: « gebrek aan opbod ».

nr. 643: De verkoop van naakte eigendom zou, volgens de auteur, aanleiding geven tot voorkoop, omdat dit recht anders te gemakkelijk zou kunnen omzeild worden, wat niet de bedoeling van de wetgever kan geweest zijn. Tegen dergelijk argument moet de algemene theorie over de veiling worden gesteld, waarnaar de auteur trouwens verwijst in fine van nr. 644.

Misbruik van recht, geldt niet het recht zelf maar het gebruik ervan. De stelling van het verslag voor de Notariële Dagen te Turnhout (nr. 6) verwijzend naar Tijdschrift voor Notarissen van 1963, p. 33, D) en waarbij d'Udekem d'Acoz en Snick (nr. 267) zich aansluiten, blijkt juridische meer verdedigbaar.

In nr. 705 en in nr. 792 begin en einde, wordt gesteld dat de verkoopvoorwaarden — in geval van voorkoop — geen inbreuk mogen maken op de verplichtingen die de pachter-voorkoper moet nakomen.

Hierdoor wordt het beschikkingsrecht van de eigenaar geraakt op een gebied dat de wetgever onberoerd heeft gelaten.

Bijsgevolg, als de verkoper er kennelijk belang bij heeft, mag hij dergelijke verkoopvoorwaarden wel opleggen; alleen zal de pachter van de tegenstrijdige wettelijke verplichtingen als voorkoper ontslagen zijn en zal hij daarenboven de verkoopvoorwaarden slechts moeten uitvoeren zoals het voor een derde koper mogelijk ware geweest. Andere oplossingen doen te kort aan de bindende kracht van de overeenkomsten en steunen op uitbreidende interpretatie's van uitzonderlijke wetsbeschikkingen.

Nrs. 708 en 710. Het is moeilijk aan te nemen dat de termijn van één maand die aan de pachter gegeven wordt om zich als voorkoper kenbaar te maken, moet beschouwd

worden als de duur van een onherroepelijke verkoopbelofte.

Vooreerst heeft deze termijn uitsluitend betrekking op de duur van een eenzijdig aanbod en ten tweede geldt het een verbodstermijn om aan anderen te verkopen, geen gebodstermijn om de aanbieding staande te houden. Zolang de pachter het aanbod, minstens niet als zodanig, heeft aanvaard, blijft intrekking door de eigenaar mogelijk. (Verslag Turnhout, nr. 47).

De Page, T. IV, maakt onder nr. 241 A en B duidelijk onderscheid tussen enerzijds de eenzijdige — niet kontraktuele — verkoopbelofte, die niet meer is dan een aanbod zonder verbintenis voor de verkoper en anderzijds een kontraktuele verkoopbelofte, door de koper als zodanig aanvaard, waardoor « le vendeur s'engage définitivement et irrévocablement à vendre quand il plaira à l'acheteur d'acheter ».

De verwijzing door auteur naar Kluyskens en De Page is ter zake niet dienend, integendeel.

De stelling van het bindend aanbod zou te verdedigen zijn als voorkoop bestond in het overnemen van een vooraf voorwaardelijk gesloten verkoopkontraat met een derde, maar onder de nieuwe pachtwet wordt dit moeilijk houdbaar. (cfr. Supra sub., nr. 707, p. 3).

Nrs. 727 en 769 (p. 478). Het niet betekenen aan de pachter binnen de gestelde termijn van één maand van een verkoop die aan een derde na aanbieding van voorkoop heeft plaats gehad, geeft geen aanleiding tot de sanctie's van subrogatie of forfaitaire schadevergoeding. Het enig gevolg is van proceduriële aard en opgenomen onder artikel 51, 3e laatste lid: « de vordering verjaart slechts twee jaar na de overschrijving ».

De bedenkingen in nrs. 772 en 773 omtrent de keuze tussen de twee sanctie's bij miskennen van voorkoop, wijken slechts schijnbaar af van andere aangehaalde meningen, omdat zij niet zodanig betrekking hebben op de keuze zelf dan wel op het ogenblik waarop de keuze wordt uitgeoefend.

Om de vermindering van artikel 53 Wetboek der Registratierechten toe te kennen aan de gesubstitueerde pachter, zal het registratierecht wel geen andere houding aannemen naar gelang de rechten door de eerste koper al dan niet betaald worden, zoals onder nummer 794, in fine wordt voorgehouden.

De draagwijdte van artikel 51, 3e lid in verband met de *indeplaatsstelling van de pachter in de rechten van de koper* blijft nog altijd in betwisting. Er is aldaar sprake over: « ... de lasten waarin de koper heeft toegestemd, voor zover die lasten zijn ingeschreven of overgeschreven voor de inschrijving van zijn eis. »

De interpretatie in het Verslag der Notariële dagen van Turnhout, nr. 74, als zouden in de « overgeschreven lasten » de vervreemdingen wel begrepen zijn, zodat deze tegenwerpt worden tegen de in de plaats gestelde pachter, moet wel verlaten worden, wil een subrogatie effectief mogelijk blijven.

Aan de andere kant blijft het voor de auteur een vraag wat door de wetgever wordt bedoeld met het woord « overgeschreven » (nr. 790 in fine). Misschien kan de interpretatie beperkt worden tot « een overgeschreven bevel of beslag ».

Onder nrs. 728 en 806 wordt benadrukt dat de akte van verkoop ook moet betekend worden aan de pachter die afstand heeft gedaan van voorkoop, behalve als deze afstand in de akte verkoop zelf opgenomen wordt. Dit kan maar waar zijn in zover bij de afzonderlijke akte wel bepaalde voorwaarden van afstand werden bedongen. Als dergelijke afstand onvoorwaardelijk werd gedaan, heeft de betekening geen zin meer, zo niet zou de afstand niet econo-

misch gezien worden maar juridisch, d.w.z. in relatie tot een voorgenomen verkoop aan een derde, welke stelling na de nieuwe wet minder houdbaar wordt. (cfr. Supra sub. nr. 707).

Volgens nr. 815 zou de wil van de voorkoopgenieter om een beroep te doen op de uittredingsvergoeding, voorzien bij de wet van 8 april 1965 houdende instelling van een saneringsfonds voor de landbouw, in aanmerking komen als ernstige reden om machtiging van de vrederechter te bekomen om de behoudsplicht na voorkoop niet te moeten nakomen. Terwijl onder nr. 694, waar het gaat over de redenen tot vrijstelling van voorkoop bij de *verpachter*, letterlijk gezegd wordt: «... dat zeker niet elke eventuele of «mogelijke» benadeling van de eigenaar voldoende is om het «recht van voorkoop van de pachter» uit te sluiten.»

Nr. 839: Voor de vrederechter «kunnen partijen persoonlijk verschijnen of zich laten vertegenwoordigen door een lasthebber zoals bijvoorbeeld hun advocaat».

Onder het nieuwe regiem van het G.W. mag dit niet zo ruim worden gezien. (art. 440 en 728 lid 2 en laatste lid G.W.).

Nr. 860: in fine. De thesis dat de verpachting uit de hand door openbare besturen moet gebeuren aan een kandidaatpachter, die aan de openbare inschrijving heeft deelgenomen, staat niet in de wet te lezen.

Onder nr. 864 en volgende wordt een zeer nuttig overzicht gegeven van de administratieve formaliteiten.

Hier ook had kunnen gesproken worden over de be-

voegdheid in zake pachtbeëindiging die, zoals voor opzegging, van het wetgevend organisme (gemeenteraad of kerk-fabriek) moet uitgaan. (A.P.R. «Landpacht» nr. 355 laatste lid).

Boven nr. 878 is de titel «Voorrecht» te vervangen door «Voorkeurrecht» toegekend aan de vroegere pachter van onteigende goederen.

Onder 882 worden de sanctie's van miskenning van dit voorkeurrecht besproken. Hier houdt de auteur voor dat buiten schadevergoeding ook in de plaatsstelling kan gevorderd worden: maar een sanctie kan nooit bij analogie worden opgelegd — zoals auteur bij verwijzing naar artikel 13, 2 doet — en daarenboven betekent «tot voorkeur gehouden zijn», een verbintenis om te doen en deze wordt alleen met schadevergoeding gesanctionneerd.

Onder nr. 889 in fine en 890 in fine wordt voorgehouden dat de exploitatie ingevolge opzeggingen daterend van vóór 5 december 1969 aan de voorwaarden van de nieuwe pachtwet dienen te beantwoorden, terwijl het 1e onder artikel IV van de overgangsbepalingen: «de geldigheid en de gevolgen...» van dergelijke opzeggingen, volgens de vroegere wetgeving beoordeelt.

Bijgevolg moeten de bedoelingen, de vooruitzichten en de mogelijkheden van een verpachter, uitsluitend volgens de vroegere wet worden nagegaan als de opzegging zelf onder het vroegere regime wordt gegeven.

A. DE BOUNGNE,
Notaris.

RECHTSPRAAK

Cassatie-rechtspraak inzake Verkeer.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 1 december 1970.

Wvd. voorzitter: M. P. Delahaye.

Raadsheren: M.M. G. Halleman, A. De Vreese, J. Gerniers (verslaggever) en M. Châtel.

Advocaat-generaal: M. A. Colard.

Advocaat: Mr. Faurès.

Verkeer. — Hoofdbaan met dubbele gele streep die de rand van de rijbaan aangeeft. — Bestuurder die de afbuiging van die baan volgt. — Geen manoeuvre in de zin van de artikelen 17, 25-2 of 44 Verkeersreglement.

De bestuurder die de draai naar links van de hoofdbaan volgt, zoals deze baan regelmatig (art. 110, vierde lid verkeersreglement) met een dubbele gele streep is aangeduid, slaat niet naar links af om de rijbaan te verlaten in de zin van art. 25-2, verandert ook niet de richting van zijn voertuig aanzienlijk in de zin van art. 44 en voert evenmin een manoeuvre uit in de zin van art. 17.

Pouleyn e.a. t./ Verneert e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 april 1970 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 17 en 25, inzonderheid 25, 2, b, van het koninklijk besluit van 14 maart 1968, houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, 418 en 420 van het

Strafwetboek, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest verweerder Verneert ontslaat van elke fout en elke aansprakelijkheid in het liti-gieuze ongeval om de redenen dat, daar hij zijn weg vervolgde op een rijbaan waarvan de werkelijke of denkbeeldige rand aangeduid was door een dubbele gele streep, die voor de weggebruiker Pouleyn duidelijk zichtbaar was, deze verweerder niet kan beschouwd worden als een manoeuvre naar links uitgevoerd hebbende, en dat onder deze omstandigheden de inhalende weggebruiker Pouleyn zich vooraf ervan moest vergewissen of hij, na ingehaald te hebben, zonder gevaar zijn plaats opnieuw kon innemen in de normale gang van het verkeer zonder dat verkeer te hinderen;

terwijl de term «manoeuvre» een zekere verandering in de gevolgde richting impliceert; dat mitsdien een «manoeuvre» uitvoert de bestuurder die, om de rijbaan waarop hij rijdt te blijven volgen, de richting van zijn voertuig moet veranderen dat derhalve, om te bepalen of de bestuurder van een voertuig een manoeuvre uitgevoerd heeft of niet, de rechter dient te onderzoeken, niet of die bestuurder de rijbaan waarop hij reed is blijven volgen of niet, maar wel of hij al dan niet in een zekere mate de gevolgde richting heeft veranderd, waaruit volgt dat het arrest, door uitspraak te doen zoals het heeft gedaan, zijn beslissing, dat verweerder Verneert geen «manoeuvre» had uitgevoerd, niet naar de eis van de wet gerechtvaardigd heeft,

en terwijl het arrest in ieder geval niet toelaat te weten of het Hof van Beroep beslist heeft dat verweerder Verneert niet kon worden beschouwd als een manoeuvre naar links uitgevoerd hebbende omdat hij niet in een zekere

mate, de gevolgde richting had veranderd of hoewel hij deze richting in een zekere mate had veranderd :

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de kwestieuze hoofdbaan voorzien is van het verkeerstek n° 2 en dat derhalve de werkelijke of denkbeeldige rand van de rijbaan mocht aangegeven worden door middel van een dubbele gele streep, dat deze streep ten deze duidelijk zichtbaar was voor eerste eiser en dat eerste verweerder zijn normale weg vervolgde ;

Dat wanneer het arrest uit deze vaststellingen afleidt dat eerste verweerder « niet kan aangezien worden als een manoeuvre naar links uitgevoerd te hebben », het bedoelt dat eerste verweerder die de draai naar links van de hoofdbaan volgde, zoals deze baan regelmatig met een dubbele gele streep is aangeduid, niet naar links afsloeg om de rijbaan te verlaten in de zin van artikel 25, 2 van het wegverkeersreglement, noch de richting van zijn voertuig aanzienlijk veranderde in de zin van artikel 44 van voormeld reglement, noch een manoeuvre uitvoerde in de zin van artikel 17 van gezegd reglement ;

Dat zodoende het arrest zijn beschikkend gedeelte wettelijk rechtvaardigt en tevens de conclusie van eiser passend beantwoordt ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 8 december 1970.

Voorzitter : M. A. Belpaire.

Raadsheren : M.M. G. Hallemans, A. de Vreese, J. Gerniers (verslaggever) en A. Meeüs.

1e Advocaat-generaal : M. P. Mahaux.

Advocaat : Mr. Baert.

Verkeer. — In een proces-verbaal opgenomen bekentenis. — Bewijskracht.

De vaststelling van de plaatselijke politie betreffende de door een weggebruiker afgelegde bekentenis, opgenomen in een regelmatig proces-verbaal, levert volledig bewijs op zolang het tegendeel niet is bewezen. Een loutere ontkenning van de overtreder volstaat daartoe niet.

Verliefden e.a. t./ Matthys e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 29 juni 1970 door het Hof van Beroep te Gent gewezen ;

I. Wat betreft de voorziening van eiser, beklagde :

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de rechten van verdediging en van de substantiële formaliteiten,

doordat het Hof van Beroep besluit tot de aansprakelijkheid van eiser op grond van zijn zogezegde bekentenis aan de politie als zou hij de voetganger hebben bemerkt toen hij ongeveer 30 meter van de oversteekplaats voor voetgangers, afgebakend door gele banden, gekomen was.

terwijl eiser nooit zulke bekentenis heeft afgelegd en het proces-verbaal waarin ze voorkomt hem niet voorgelezen noch ter ondertekening werd voorgelegd ;

Overwegende dat de betwiste bekentenis gedaan werd aan de politieagent die de eerste vaststellingen deed en

daarover verslag uitbracht aan een politieofficier ;

Overwegende dat de vaststelling van de plaatselijke politie betreffende de door eiser afgelegde bekentenis, opgenomen in een regelmatig proces-verbaal, volledig bewijs oplevert zolang het tegendeel niet is bewezen ; dat een loutere ontkenning van de overtreder daartoe niet volstaat ; Overwegende dat eiser de mogelijkheid heeft gehad dit tegenbewijs te brengen ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de rechten van verdediging, minstens miskenning van de bewijskracht van de processen-verbaal en van de deskundige verslagen,

doordat het bestreden arrest als vaststaande aanneemt dat het slachtoffer op de oversteekplaats voor voetgangers, afgebakend door gele banden, ging, dat het de rijbaan reeds overschreden had toen het werd aangereden, en dat eiser kon waarnemen dat het slachtoffer een bejaarde man was,

terwijl deze aanhalingen ofwel tegengesproken worden door het dossier, door de processen-verbaal terzake en door het deskundigenverslag, ofwel uit geen enkel element ervan blijken ;

Overwegende dat het middel erop neerkomt te beweren dat de feitenrechter de gegevens van het dossier in feite verkeerd heeft beoordeeld ; dat het Hof van die grief geen kennis kan nemen ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet, door gebrek aan motivering en strijdigheid in de motivering gelijkstaande met het ontbreken van motivering,

doordat, eerste onderdeel, het bestreden arrest enerzijds eiser vrijspreekt wegens feit C (overdreven snelheid) en, anderzijds, om zijn aansprakelijkheid voor het ongeval te staven, stelt dat hij « roekeloos » en « te snel » reed ;

tweede onderdeel, het arrest niet antwoordt op de conclusie waarin eiser stelde dat de veroordeling niet mocht steunen op veronderstellingen die door niets konden bewezen worden betreffende wat er in het slachtoffer zou kunnen omgegaan zijn, en tevens de veroordeling steunt op gevoelens die het slachtoffer op het laatste ogenblik zouden hebben kunnen bezielen (« zich in gevaar achtte ») ;

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest, na eiser veroordeeld te hebben uit hoofde van feit B, om verzuimd te hebben zijn snelheid te regelen zoals vereist wegens de plaatsgesteldheid, de belemmering van het verkeer, het zicht, de staat van de weg en van het voertuig opdat de snelheid geen ongevallen zou kunnen veroorzaken noch het verkeer hinderen, hem vrijspreekt uit hoofde van feit C, om verzuimd te hebben zijn snelheid te beperken tot 60 km per uur op een openbare weg gelegen in de agglomeratie Gent ;

Overwegende dat het niet tegenstrijdig is te beschouwen dat een autobestuurder, die met een snelheid van minder dan 60 km per uur reed, niettemin « roekeloos » en « te snel » reed, gelet op de plaatsgesteldheid en inzonderheid de nabijheid van een oversteekplaats voor voetgangers ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest vaststelt dat het slachtoffer ten gevolge van de onvoorzichtigheid van eiser heeft gearzeld en zich in gevaar achtte en dat het plots verder aan en het lopen van het slachtoffer slechts het gevolg waren van de roekeloze handelwijze van eiser die te snel reed en te laat remde, zodat hij zelf de aansprakelijkheid draagt voor de gedragingen die hij ten onrechte hekelt maar die hij bij een bejaard man... had moeten voorzien ;

Overwegende dat het arrest uit voormelde omstandig-

heden het vermoeden heeft kunnen afleiden dat het slachtoffer zich werkelijk in gevaar achtte en, op grond daarvan, eiser aansprakelijk heeft kunnen stellen voor de bewegingen van het slachtoffer ;

Dat het arrest zodoende zijn beschikkend gedeelte rechtvaardigt en meteen het verweer van eiser passend beantwoordt, door het tegen te spreken ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

En overwegende, wat de beslissing gewezen op de strafvordering betreft, dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

II. Wat betreft de voorziening van eiseres, burgerlijk aansprakelijke partij :

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof acht vermag te slaan niet blijkt dat eiseres haar voorziening betekend heeft aan de partijen tegen wie zij gericht is ;

Dat de voorziening derhalve niet ontvankelijk is ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorzieningen ;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

NOOT. — Dikwijls hoort men ter zitting het aanvankelijk proces-verbaal van de Rijkswacht of de politie in twijfel trekken, waar het in de mond van de partijen een uitleg van het ongeval legt.

De verbalisant verklaart er aan zijn politie-kommissaris dat ter plaatse de ene partij dit en de andere partij dat heeft gezegd.

Uiteraard is deze uitleg onrechtstreeks weergegeven en door de partijen niet getekend na voorlezing. Van daar de talrijke betwistingen.

Het Hof van Cassatie zegt dat zulke bekentenissen opgenomen in een regelmatig proces-verbaal volledig bewijs opleveren zolang het tegendeel niet bewezen is. Een loutere ontkenning volstaat dus niet.

Men kan zich afvragen in welke mate het gepast voorkomt dat verbalisanten zulke verklaringen in een proces-verbaal opnemen wanneer men weet in welke omstandigheden ze hun opdracht ter plaatse moeten vervullen. Bovendien het opnemen van de identiteiten, het opstellen van het plan, het regelen van het verkeer, moeten ze er nog voor zorgen zo vlug mogelijk hun taak af te handelen om andere dringende oproepen te beantwoorden.

Talrijke materiële vergissingen komen in deze in de mond gelegde versies voor en het is dan ook niet verwonderlijk dat er zoveel protest tegen komt.

Vermits over het algemeen de verbalisanten deze versies in een notaboek opnemen, zoals trouwens ook het plan, om niet te moeten voortgaan op het feilbaar geheugen, waarom lezen ze dan ook de tekst niet voor aan de partijen en waarom laten ze deze niet ondertekenen. Dit zou alle verdere betwisting en twijfel uit de weg ruimen.

Henri Persoons.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 15 februari 1971.

Afdelingsvoorzitter : M. J. Perrichon (verslaggever).

Raadsheren : M.M. P. Trousse, A. Ligot, Ph. Capelle en Cluson.

Advocaat-generaal : M. A. Colard.

Verkeer. — Valhelm. — Art. 86 bis verkeersreglement. — Misdrijf. — Bestanddelen.

Niet regelmatig met redenen omkleed is de beslissing die verdachten veroordeelt omdat zij op de openbare weg als bestuurder en als passagier van een motorfiets hebben gereden zonder een valhelm te dragen, wanneer ze niet vaststelt dat de verdachten houder zijn ofwel van een identiteitskaart ofwel van een als zodanig geldend bewijs, afgeleverd in België.

Procureur des Konings te Luik t./ Collard e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 5 oktober 1970 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Luik ;

I. Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 1 van de wet van 5 maart 1952, dat gewijzigd is bij de wet van 22 december 1969, doordat het bestreden vonnis slechts met 190 opdecimen heeft vermeerderd, het bedrag van de geldboete van 100 frank komende bij de gevangenisstraf van een maand, tegen de verweerder Collard uitgesproken met name wegens overtreding van de artikelen 10, lid 3, van het wegverkeersbesluit, 34, 1°, en 35 van de wet betreffende de politie van het wegverkeer ;

Overwegende dat het bestreden vonnis de beklaagde Collard, onder anderen, tot een enkele gevangenisstraf en tot 100 frank geldboete, vermeerderd met 190 opdecimen, dit is 2.000 frank veroordeelt met name wegens overtreding van de artikelen 10, lid 3, van het wegverkeersbesluit van 14 maart 1968, 34, 1°, en 35 van de wet betreffende de politie van het wegverkeer (coördinatie van 16 maart 1968), welke misdrijven begaan zijn op 12 januari 1970 ;

Overwegende dat de wet van 22 december 1969 die de wet van 5 maart 1952 heeft gewijzigd door de op het bedrag van de strafrechtelijke geldboeten toepasselijke vermeerdering op 290 opdecimen te brengen, bekendgemaakt is in het Staatsblad van 31 december 1969 ; dat geen andere termijn werd vastgesteld en deze wet dus van kracht werd de tiende dag na de dag van de bekendmaking, dit is vanaf 10 januari 1970 ;

Dat derhalve het bestreden vonnis, dat de wet van 22 december 1969 niet heeft toegepast op een strafrechtelijke geldboete, uitgesproken wegens misdrijven begaan op 12 januari 1970, de in het middel genoemde wettelijke bepaling heeft geschonden ;

II. Over het middel, ambtshalve afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 86 bis van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer,

doordat, bij bevestiging van het beroepen vonnis, de correctionele rechtbank de verweerders Collard en Vanmeeteren tot geldboete veroordeelt om op de openbare weg als bestuurder en als passagier van een motorfiets te hebben gereden zonder de bij voornoemd artikel 86 bis voorgeschreven valhelm te dragen,

terwijl de rechtbank niet vaststelt dat de verweerders houder zijn ofwel van een identiteitskaart ofwel van een als zodanig geldend bewijs, in België afgeleverd ;

Overwegende dat noch het bestreden vonnis, noch het vonnis dat erbij bevestigd wordt, vaststellen dat de verweerders Collard en Vanmeeteren houder zijn ofwel van een identiteitskaart, ofwel van een als zodanig geldend bewijs, in België afgeleverd ;

Dat het vonnis derhalve de aanwezigheid niet vaststelt van de bestanddelen van het misdrijf dat het voorwerp is van de telastlegging die het bewezen verklaart, en het dus niet regelmatig met redenen is omkleed ;

En overwegende dat voor het overige de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen

werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis, doch slechts in zover :
1° het uitspraak doet over de overtreding van artikel 86 bis van het wegverkeersbesluit van 14 maart 1968, ten laste gelegd van de beklaagden Collard en Vanmeeteren ;
2° rechtdoende over de andere misdrijven ten laste gelegd van de beklaagde Collard en hem veroordelende tot gevangenisstraf van een maand, het vonnis het bedrag vaststelt van de opdeclemen tot vermeerdering van de geldboete van 100 frank die tegelijkertijd als deze gevangenisstraf is uitgesproken ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Laat de kosten ten laste van de Staat ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Verviers, zitting houdende in hoger beroep.

NOOT. — Zie Cass., 5 januari 1970, R.W. 1969-'70, 1443.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer - 20 april 1971.

Wvd. Voorzitter : M. Delahaye.

Raadsheren : MM. Halleman, de Vreese (verslaggever),
Châtel, Versée.

Advokaat-generaal : Lenaerts.

Verkeer. — Opheffing van het wegens lichamelijke ongeschiktheid uitgesproken verval van het recht tot sturen. — Vereisten.

De rechtbanken kunnen de opheffing van het wegens lichamelijke ongeschiktheid uitgesproken verval van het recht tot sturen niet afhankelijk stellen van voorwaarden, die door de wet niet zijn gesteld.

Nu de bestuurders van autovoertuigen én lichamelijke én geestelijk geschikt moeten zijn om te sturen, rechtvaardigt het bestreden vonnis wettelijk zijn beslissing door vast te stellen, dat de lichamelijke ongeschiktheid van eiser niet heeft opgehouden doch voortduurt (zie nader het arrest).

De Koninck.

Gelet op het bestreden vonnis op 23 november 1970 in laatste aanleg gewezen door de Politierechtbank van het kanton Oudenaarde ;

Overwegende dat het bestreden vonnis, bij toepassing van artikel 44 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, in laatste aanleg uitspraak doet over het verzoek van eiser, ingediend twee jaar nadat hij bij vonnis van 18 maart 1966 van de Politierechtbank te Sint-Maria-Hoorebeke, wegens lichamelijke ongeschiktheid voor goed van het recht tot sturen vervallen was verklaard, en strekend tot opheffing van dit verval ;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het verzoek van eiser wordt afgewezen omdat geen einde gekomen is aan de lichamelijke ongeschiktheid, zulks op grond van het verslag van de door de politierechtbank aangestelde deskundige,

terwijl het besluit van dit verslag luidde « op Voor-

waarde dat patiënt regelmatig onder medische controle blijft omwille van diabetes mellitus en chronisch jicht mag hij thans lichamelijke als bekwaam aangezien worden om een autovoertuig te besturen. De vraag rijst echter of hij thans geestelijk bekwaam is om een autovoertuig te besturen. Om hierop te antwoorden is het van kapitaal belang te weten of zijn verslaving aan analgetica is opgeheven sinds Zyloric in 1967 als behandeling voor zijn jicht werd voorgeschreven. Aangezien het psychologisch en psychiatrisch onderzoek tot stand kwam in een sfeer van afweer en verdediging kunnen de bevindingen hierbij moeilijk valabel geacht worden. Om de vraagstelling naar de psychische geschiktheid om een wagen te besturen voldoende gemotiveerd te kunnen beantwoorden, dient een grondige psychiatrische observatie te geschieden in een gespecialiseerde kliniek » en de deskundige dus vaststelt dat eiser wel lichamelijke geschikt is om een autovoertuig te besturen op voorwaarde dat hij onder regelmatige medische controle blijft ;

en doordat het vonnis, vooropstellend « dat de rechtbank geen bijkomende voorwaarden kon opleggen », beslist dat het overbodig is te laten overgaan tot een psychologisch en psychiatrisch onderzoek, oordelend dat de deskundige ertoe besluit dat eiser als lichamelijke bekwaam tot sturen mag worden beschouwd op voorwaarde dat hem « de verplichting opgelegd wordt » regelmatig onder medische controle te blijven,

terwijl te vermoeden is dat de deskundige het psychopsychiatrisch onderzoek noodzakelijk acht precies om uit te maken of de geestelijke toestand van eiser zo is dat mag worden aanvaard dat hij zich aan de medische controle, die een voorwaarde van zijn lichamelijke geschiktheid uitmaakt zal houden ;

zodat de rechter het deskundigenverslag onjuist interpreteert en zijn beslissing steunt op gevolgtrekkingen die niet verenigbaar zijn met de vaststellingen waarvan hij uitgaat ;

Overwegende dat het vonnis, na te hebben herinnerd aan het besluit van de deskundige luidens hetwelk « eiser thans lichamelijke mag worden aangezien als bekwaam om een autovoertuig te besturen, op voorwaarde dat hij regelmatig onder medische controle blijft wegens diabetes mellitus en chronische jicht », uit dit besluit afleidt dat de lichamelijke geschiktheid van eiser niet onvoorwaardelijk is doch afhankelijk is van een voorwaarde, namelijk een bepaalde regelmatige medische controle ;

Dat het vonnis, oordelend dat aan eiser geen wettelijk niet gestelde noch toegelaten bijkomende voorwaarden kunnen worden opgelegd, beslist dat de lichamelijke ongeschiktheid van eiser niet heeft opgehouden doch voortduurt ;

Overwegende dat de rechtbanken de opheffing van het wegens lichamelijke ongeschiktheid uitgesproken verval van het recht tot sturen niet kunnen afhankelijk stellen van voorwaarden die door de wet niet zijn gesteld ;

Overwegende dat het vonnis dienvolgens gerechtigd was uit voormeld besluit van het deskundigenverslag af te leiden dat, nu de lichamelijke geschiktheid om te sturen onvoorwaardelijk moet zijn, de lichamelijke ongeschiktheid van eiser niet had opgehouden ;

Overwegende dat het vonnis het deskundigenverslag niet interpreteert als betekend dat eiser als lichamelijke geschikt wordt beschouwd op voorwaarde dat hem een bepaalde medische controle wordt « opgelegd », doch als betekend dat de deskundige eiser enkel lichamelijke geschikt acht op voorwaarde dat hij onder medisch toezicht en goede zorg blijft ;

Dat het vonnis, oordelend dat die voorwaarde enkel kan worden verzekerd door de opheffing van het verval van het opleggen van zulk toezicht afhankelijk te stellen en vaststellend dat de opheffing van het verval niet wettelijk

van zulke voorwaarde kan worden afhankelijk gesteld, de opheffing weigert ;

Overwegende dat de beweerde onjuiste interpretatie niet voorhanden is ;

Overwegende dat, nu de bestuurders van autovoertuigen én lichamelijk én geestelijk geschikt moeten zijn om te sturen, het vonnis zijn beslissing wettelijk rechtvaardigt door vast te stellen dat de lichamelijke ongeschiktheid van eiser niet heeft opgehouden ;

Dat in zover het middel het vonnis verwijt een psychopsychiatrisch onderzoek, hetwelk alleen de geestelijke bekwaamheid tot sturen kan betreffen, onnodig te hebben geacht, het opkomt tegen een overbodige beweegreden en dienvolgens bij gemis aan belang niet ontvankelijk is ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 7 september 1970.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-verslaggever : M. Gerniers.

Eerste-advocaat-generaal : M. Mahaux.

Verkeer. — Openstelling voor het verkeer. — Plaatselijk verkeer.

Wanneer een weg voor het voertuigenverkeer in het algemeen is ingericht, doet het feit dat de bevoegde overheid het inrijden van die weg verbiedt aan het niet plaatselijk verkeer hem de hoedanigheid van weg, die voor het voertuigenverkeer in het algemeen is ingericht, niet verliezen.

Vandemeersche e.a. t./ Laureys e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 30 oktober 1969 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Brussel ;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de strafvordering ingesteld tegen :

a. de verweerders :

Overwegende dat de eisers niet bevoegd zijn om voorziening in te stellen tegen een beslissing die een medebeklaagde vrijspreekt en dienvolgens een van dezen als burgerlijk aansprakelijk gedaagde persoon buiten de zaak stelt ;

b. de eisers :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 2, 16-1 en 16-2 b, 97 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 houdende algemeen reglement op de politie over het wegverkeer, 29 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer (coördinatie van 16 maart 1968) 1382, 1383 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden vonnis eiser tot een geldboete veroordeelt en eiseres burgerlijk aansprakelijk voor de geldboete en hoofdelijk aansprakelijk voor de kosten ten laste gelegd van eiser en verder eiseres in haar vordering op rechtstreekse dagvaarding niet ontvankelijk verklaart, om de redenen « dat, volgens de vaststellingen van de

rijkswacht, de Sint-Annastraat belegd is met aarde gemengd met breuksteen en gravier en de aansluiting van deze aardeweg met het kruispunt belegd is met kasseien op een breedte van 26 meter » en « dat tevens de Sint-Annastraat bij het inrijden voorzien is van een verkeersplaat 23b (uitgezonderd plaatselijk verkeer) », zodat de Sint-Annastraat dan ook dient beschouwd te worden als een aardeweg in de zin van artikel 2-1° quater van het koninklijk besluit van 14 maart 1968, en eiser, die hieruit gereden kwam, volgens artikel 16-1b van dit koninklijk besluit voorrang verschuldigd was aan eerste verweerder,

terwijl, eerste onderdeel, het vonnis ten onrechte het karakter van « aardeweg » aan de Sint-Annastraat heeft toegekend waar het nochtans vaststelt dat deze straat belegd is met aarde gemengd met breuksteen en gravier en dus een verhard wegdek vormt dat voor het voertuigenverkeer in het algemeen is ingericht (schending van artikel 2 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 houdende algemeen reglement op de politie over het wegverkeer),

tweede onderdeel, het vonnis door vast te stellen dat de Sint-Annastraat bij haar aansluiting met het kruispunt, over 26 meter belegd is met kasseien, dit verhard wegdek ten onrechte beschouwt als een « aansluiting » met een aardeweg, eerder dan als een rijbaan, daar de natuur en het karakter van de wegen die zich aan een kruispunt ontmoeten volgens hun kenmerken bij het onmiddellijk naderen van het kruispunt worden bepaald (schending van artikel 2 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968),

derde onderdeel, het vonnis ten onrechte de Sint-Annastraat beschouwt als een aardeweg om de reden dat deze straat bij het inrijden voorzien is van een verkeersplaat 23b, waar de aard van de weg volgens de wet uitsluitend bepaald wordt door de aard van het wegdek, ongeacht de aangebrachte verkeerstekens (schending van de artikelen 2 en 97 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968),

vierde onderdeel, het vonnis dan ook ten onrechte heeft geoordeeld dat eiser aan de rechtstreeks gedaagde partij voorrang verschuldigd was, hoewel eiser nochtans van rechts uit een rijbaan aangereden kwam en overeenkomstig artikel 16 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 voorrang genoot (schending van artikel 16-1 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968),

vijfde onderdeel, eerste verweerder dan ook ten onrechte buiten zake werd gesteld, tweede verweerder van iedere aansprakelijkheid voor de door zijn aangestelde verrichte fout werd vrijgesteld, en de eisers ten onrechte werden veroordeeld (schending van artikel 29 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, 1382 tot 1384 van het Burgerlijk Wetboek) :

Overwegende dat artikel 2, 1° quater, van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 houdende algemeen reglement op de politie over het wegverkeer bepaalt dat onder « aardeweg » wordt verstaan : « een weg die breder is dan een pad en die niet voor het voertuigenverkeer in het algemeen is ingericht » ;

Overwegende dat het vonnis er op wijst dat de rijkswacht vastgesteld heeft dat de Sint-Annastraat belegd is met aarde gemengd met breuksteen en gravier en dat de aansluiting van deze straat met het kruispunt belegd is met kasseien op een breedte van 26 meter ;

Overwegende dat die vaststellingen het Hof niet in de mogelijkheid stellen te controleren of de feitenrechter een juiste toepassing van de artikelen 2, 1° quater, 16-1 en 16-2b van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 heeft gemaakt ;

Dat immers, eensdeels, uit de vaststelling dat bedoelde straat belegd is met « aarde gemengd met breuksteen en gravier » niet blijkt in welke mate die belegging uit aarde bestaat en of de weg voor het voertuigenverkeer in het algemeen ingericht is ;

Dat, anderdeels, de vaststelling dat « de aansluiting » van de straat met het kruispunt belegd is met stenen niet dienend is, vermits, luidens het tweede lid van voormeld artikel 2, 1° quater, de aardeweg zijn hoedanigheid behoudt zo hij slechts bij zijn aansluiting met een andere openbare weg het uitzicht van een rijbaan heeft;

Overwegende verder dat de hoedanigheid van aardeweg evenmin kan afgeleid worden uit de aangehaalde omstandigheid dat in gezegde straat een verkeerstek nr. 23 B is aangebracht.

Dat wanneer een weg voor het voertuigenverkeer in het algemeen is ingericht, het feit dat de bevoegde overheid het inrijden van die weg verbiedt aan het niet plaatselijk verkeer hem de hoedanigheid van weg die voor het voertuigenverkeer in het algemeen is ingericht niet doet verliezen;

Overwegende derhalve dat de rechter, door bij bevestiging van het beroepen vonnis te beslissen dat de straat waaruit eiser kwam gereden ondergeschikt is aan de weg gevolgd door eerste verweerder en deze laatste voorrang had op eerstgenoemde, zijn beslissing niet regelmatig motiveert noch wettelijk rechtvaardigt;

Dat het middel gegrond is;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de door tweede verweerder tegen de eisers ingestelde burgerlijke vordering:

Overwegende dat de vernietiging van de beslissing op de strafvordering de vernietiging medebrengt van de beslissing op de burgerlijke vordering die het gevolg ervan is;

III. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de door eiseres tegen de verweerders ingestelde burgerlijke vordering:

Overwegende dat de vernietiging, op de voorziening van de eisers, van de beslissing op de tegen hen ingestelde strafvordering de vernietiging medebrengt van de definitieve beslissing op de door eiseres ingestelde burgerlijke vordering, die op dezelfde onwettige reden gegrond is en waartegen zij zich regelmatig heeft voorzien;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis in zover het uitspraak doet over de tegen de eisers ingestelde strafvordering, over de door tweede verweerder tegen hen ingestelde burgerlijke vordering en over de door eiseres tegen de verweerders ingestelde burgerlijke vordering en hen in de kosten veroordeelt;

Verwerpt de voorzieningen voor het overige;

Beveelt dat van dit arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerders in de drie vierde van de kosten;

Laat de overige kosten ten laste van de eisers;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Mechelen, zitting houdende in hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e Kamer. — 5 maart 1971.

Voorzitter : M. Morel de Westgaver.

Raadsheren : MM. A. Noest en A. De Brauwere.

Advocaat-generaal : M. A. De Geest.

Advocaten : Mrs. Ach. De Gryse en Albers (Kortrijk) en Cant (Brugge).

Hoger beroep. — Strafzaken. — Voorbereidend en interlocutoir vonnis. — Beslissing alvorens recht te doen. — Ontvankelijkheid van het hoger beroep. — Doping. — Rechten van de verdediging.

1. Voorbereidende tussenvonnissen worden thans gerangschikt onder de « beslissingen alvorens recht te doen ».

De artikelen 1050 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek zijn toepasselijk in strafzaken. Er kan dus hoger beroep ingesteld worden zodra een voorbereidend of tussenvonnis werd uitgesproken.

2. Inzake doping wordt door geen enkel wettelijke bepaling voorgeschreven dat een afzonderlijk monster moet gepreleveerd worden om te dienen voor een tegenexpertise.

Evenmin moet, bij kennisgeving van de uitslag van de analyse van de urinemonsters aan beklaagde, mededeling gegeven worden van de integrale inhoud van het deskundig verslag.

Openbaar Ministerie t./ X., Y. en Z.

Wat betreft X. en Y.:

Beklaagd van te L., de 15 maart 1970 : de eerste, in overtreding met art. 1, 2 en 7 van de wet van 2 april 1965, waarbij de dopingspraktijk verboden wordt, bij sportcompetities, als atleet die als mededinger deelneemt aan of zich voorbereidt op een sportcompetitie, de dopingspraktijk toegepast te hebben door het gebruik van substanties of het aanwenden van middelen met het oog op het kunstmatig opvoeren van het rendement van de atleet, waardoor schade kan veroorzaakt worden aan zijn fysische of psychische gaafheid; de tweede, in overtreding met art. 1, 6 en 7 van de wet van 2 april 1965, de dopingspraktijk op om het even welke wijze vergemakkelijkt te hebben.

Wat betreft Z. en Y.:

Beklaagd van te L., de 15 maart 1970 : de eerste, in overtreding met art. 1, 2 en 7 van de wet van 2 april 1965, waarbij de dopingspraktijk verboden wordt bij sportcompetities, als atleet, die als mededinger deelneemt aan of zich voorbereidt op een sportcompetitie, de dopingspraktijk toegepast te hebben door het gebruik van substanties of het aanwenden van middelen met het oog op het kunstmatig opvoeren van het rendement van de atleet waardoor schade kan veroorzaakt worden aan zijn fysische of psychische gaafheid; de tweede, in overtreding met art. 1, 6 en 7 van de wet van 2 april 1965, de dopingspraktijk op om het even welke wijze vergemakkelijkt te hebben.

Na samenvoeging van beide zaken stelde de rechtbank vast dat er nog overschot in het urinestaal voorhanden is zodat de beklagden de mogelijkheid hebben tot expertise over te gaan indien zij dit nuttig of noodzakelijk achten;

Gezegd werd voor recht dat deze tegen-expertise, indien zij verricht wordt, moet beëindigd worden en de uitslag ervan bekend gemaakt vóór datum van 8 december 1970;

De zaak werd uitgesteld in voortzetting naar de zitting van 22 december 1970; kosten voorbehouden en te voegen ten gronde.

Bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, correctionele kamer met drie rechters, gedagtekend 10 november 1970, waartegen hoger beroep ingesteld hebben:

— op 19 november 1970, Y., tegen al de beschikkingen te zijnen laste uitgesproken;

— op 20 november 1970, Z. en X., tegen al de beschikkingen te hunnen laste uitgesproken.

Ontvankelijkheid van de hoger beroepen.

Overwegende dat het zonder nut is te onderzoeken of het aangevochten vonnis voorbereidend ofwel interlocutoir is ;

Overwegende immers dat, naar luid van het artikel 1050 van het Gerechtelijk Wetboek, hoger beroep kan worden ingesteld zodra het vonnis is uitgesproken, zelfs al is dit een beslissing alvorens recht te doen ; dat er moet worden aangenomen dat deze regel ook in strafzaken toepasselijk is, vermits hij de in strafzaken geldende regel van gemeen recht van het artikel 451 Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging heeft vervangen, en er vooralsnog geen wettelijke bepaling in strafzaken er anders over beslist ;

Overwegende dat de hogere beroepen, die tijdig en regelmatig werden ingesteld, derhalve ontvankelijk zijn.

Aangaande de grond.

Overwegende dat de beklaagde X. in zijn conclusies vóór het Hof, waarbij de beklaagde Y. verklaart zich « voor zoveel nodig » aan te sluiten, opwerpt enerzijds de nietigheid van de procedure, anderzijds de schending van de rechten van de verdediging en ten slotte de nietigheid van hetgeen hij noemt « het tegenonderzoek » en waardoor hij blijkbaar de tegen-expertise van het urinemonster bedoelt ;

Overwegende vooreerst dat, wat deze laatste opgeworpen nietigheid betreft, er bezwaarlijk sprake kan zijn van een nietigheid van een tegen-expertise die tot op heden nog niet is uitgevoerd geworden ;

Overwegende voorts dat geen enkel op straf van nietigheid voorgeschreven procedurele pleegvorm miskend werd ;

Overwegende ten slotte dat noch tijdens het onderzoek, noch tijdens de behandeling van de zaak vóór de eerste rechter, de rechten van de verdediging in enig opzicht werden geschonden ;

Dat op grond van de gegevens van de processen-verbaal, die bewijskracht hebben behoudens tegenbewijs, vast staat dat de urinemonsters gepreleveerd werden met in acht-neming van de maatregelen ter vrijwaring van de mogelijkheid van een tegen-expertise op verzoek van de beklaagde, zoals voorgeschreven door het artikel 8 van de wet van 2 april 1965, de beklaagden X. en Z. uitdrukkelijk aan de verbalisanten hebben verklaard af te zien van een tegen-expertise van het gepreleveerd urinemonster ; dat geen enkele wettelijke bepaling voorschrijft dat een afzonderlijk monster moet worden gepreleveerd om te dienen voor een gebeurlijk op verzoek van de bekeurde uit te voeren tegen-expertise ;

Overwegende dat, overeenkomstig de voorschriften van het artikel 4, par. 2, van de wet van 2 april 1965, binnen de drie dagen een afschrift van het proces-verbaal aan de bekeurde werd toegezonden ;

Overwegende dat aan de beklaagde kennis werd gegeven van de uitslag van de op bevel van de gerechtelijke overheid uitgevoerde analyse van de gepreleveerde urinemonsters ; dat geen wettekst voorschrijft dat het verslag van de deskundige integraal ter kennis van de bekeurde moet worden gebracht noch dat hem te dier gelegenheid de vraag moet worden gesteld of hij tot een tegen-expertise wenst te toen overgaan ;

Overwegende dat onder die omstandigheden de eerste rechter ten onrechte niet over de grond van de zaak heeft gestatueerd en aan de beklaagde een termijn heeft gesteld om tot een tegen-expertise van de urinemonsters te doen overgaan ;

Overwegende dat de zaak immers in staat van wijzen is en het Hof ze dan ook tot zich trekt ;

Overwegende dat op grond van het deskundig onderzoek van Prof. Dr. Apr. Heyndrickx vaststaat : 1° dat in de urine, die bij X. en Z. na de voetbalwedstrijd White Star Lauwe -

Kortrijk Sport van 15 maart 1970 werd gepreleveerd, amfetamine aanwezig was ; 2° dat de amfetamine een middel of een substantie is die gebruikt of aangewend wordt met het oog op het kunstmatig opvoeren van het rendement van een atleet, die deelneemt aan of zich voorbereidt op een sportcompetitie en schade kan veroorzaken aan zijn fysische of psychische gaafheid ; 3° dat het innemen van het farmaceutisch product « Delassine » de aanwezigheid van amfetamine in de urine niet tot gevolg kan hebben ;

Overwegende dat hieruit volgt dat de beklaagden X. en Z. ter gelegenheid van de voetbalwedstrijd waaraan zij hebben deelgenomen, een amfetaminehoudend produkt hebben ingenomen en zich derhalve schuldig hebben gemaakt met het vereiste opzet aan de in de telastelegging omschreven feiten ;

Overwegende daarentegen dat, nu bij de beklaagde Y. alleen het product « Delassine » werd gevonden en het niet is bewezen geworden dat hij, als verzorger, de dopingspraktijk van beklaagden X. en Z. op eender welke wijze zou hebben vergemakkelijkt, de tenlastelegging in zijnen hoofde niet te weerhouden is ;

Om die redenen,

Gelet op art. 24 der wet van 15 juni 1935, art. 211 W.B.S.V en 215, art. 1 en 7 wet van 2 april 1965, en de wetsbepalingen door de eerste rechter ingeroepen en op deze terechtzitting door de voorzitter hernomen ;

Het Hof,

wijzende op tegenspraak ;

Alle strijdige conclusies als ongegrond van de hand wijzend ;

Verklaart de hogere beroepen ontvankelijk en er over beslissend ;

Doet het omstreden vonnis teniet, trekt de zaak tot zich en, opnieuw wijzende, veroordeelt de beklaagden X. en Z. ieder tot een geldboete van 100 fr., verhoogd met 290 opdecimen, samen 3000 fr. of een vervangende gevangenisstraf van één maand ;

Spreekt de beklaagde Y. vrij ;

Legt de beklaagden X. en Z. verbod op voor een termijn van drie maanden aan enige sportwedstrijd deel te nemen en aan de organisatie van zulke wedstrijden, in welke hoedanigheid ook, hun medewerking te verlenen ;

Beveelt op kosten van de veroordeelden de opneming bij uittreksel van het onderhavig arrest in het weekblad « Atlas », verschijnende te Kortrijk ;

Veroordeelt X. en Z. elk tot de helft der kosten van beide aanleggen aan de zijde van het Openbaar Ministerie gevallen, deze kosten begroot in het geheel in eerste aanleg op 479 fr. en deze in hoger beroep begroot in het geheel op 1893 fr. Al deze kosten veroorzaakt zijnde door de in hunnen hoofde weerhouden feiten.

NOOT. — Het cassatieberoep tegen voormeld arrest werd verworpen bij arrest van 14 september 1971.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

10e Kamer. — 29 april 1971.

Voorzitter : M. J. Verhaegen.

Rechters : M.M. H. Albers en H. Dusoso.

Openbaar ministerie : M. L. Velleman.

Advocaten : Mrs. A. van Coppenolle en H. Wagemans.

Diefstal. — Bankbiljettenautomaat. — Cliënt van bank. — Onvoldoende dekking. — Opnemen van geld.

Ofschoon zijn lopende rekening geen dekking had, heeft een cliënt van een bank uit de bankbiljettenautomaat (zie de noot voor de werking hiervan) een bedrag van 95.000 fr. opgenomen.

Die handelwijze is een diefstal, aangezien de begrippen «zaak» en «aan de eigenaar onttrekken» in art. 461 S.W. in de meest brede zin dienen te worden genomen en verdachte wist dat het geld dat hij zich toe-eigende, onrechtmatig aan een derde werd onttrokken.

N.V. Kredietbank t./ A.

De rechtstreekse dagvaarding luidende als volgt:

Aangezien de hierna gedaagde tussen 18 en 27 april 1970 uit de bankbiljettenautomaat nr. 102 van mijn verzoekster, geplaatst in het Centraal Station te Antwerpen, een totaal bedrag heeft opgenomen van 95.000 fr. dan wanneer zijn lopende rekening bij mijn verzoekster geen dekking vertoonde;

Aangezien deze feiten het voorwerp hebben uitgemaakt van een strafrechtelijk onderzoek, notitie nr. 21.277/70, dat echter door de Heer Procureur des Konings bij de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen zonder gevolg werd gelaten;

Aangezien het nochtans vaststaat dat de hierna gedaagde zich ten nadele van mijn verzoekster een bedrag van 95.000 fr heeft toegeëigend en hetzelfde heeft onvreemd, en hij zich derhalve schuldig gemaakt heeft o.m. aan het misdrijf voorzien en beteugeld door artikel 461 van het strafwetboek;

Om deze en alle andere redenen in de loop van het geding aan te halen en hier uitdrukkelijk voorbehouden;

Ten einde:

Na te zijne laste toepassing te hebben horen doen van de strafwet, te vorderen door het Openbaar Ministerie;

Zich te horen veroordelen tot betaling aan mijn verzoekster van het bedrag van 95.000 fr, dit bedrag te vermeerderen met de vergoedende minstens de verwijntresten sedert 27 april 1970, met de gerechtelijke interesten en de kosten van het geding, samen met de rechtsplegingsvergoeding, onder alle voorbehoud begroot op 1.500 fr.

En het te wijzen vonnis wat de burgerlijke veroordeling betreft uitvoerbaar te horen verklaren door middel van lijfswang, en de duur ervan te horen bepalen;

Overwegende dat de rechtstreekse dagvaarding er toe strekt de beklagde te horen veroordelen wegens diefte, verder strekt tot veroordeling van beklagde in betaling van het gestolene;

Overwegende dat diefstal per definitie de daad is, om tegen de wil van een eigenaar, een zaak die deze toebehoort op bedrieglijke wijze aan deze rechtmatige eigenaar te onttrekken, en zich deze zaak aldus toe te eigenen;

Overwegende dat de begrippen «zaak» en «aan de eigenaar onttrekken» in de meest brede zin dienen te worden genomen (Nypels en Servais art. 416 nos 13 en 14); gelet op de toepassing van die begrippen inzake aftappings van gas en electriciteit, en de strafbaarheid als diefte ervan;

Overwegende verder dat de beklagde wist dat het geld dat hij zich toeëigende, onrechtmatig aan een derde werd onttrokken, en dat hij in genen dele recht had op deze bedragen;

Overwegende tenslotte dat de wijze waarop het bedrieglijk wegnemen gebeurde, in casu door het aftappen van een geldautomaat geenszins het wanbedrijf van diefte wegneemt op vermindert;

.....

Noot. — Bankbiljettenautomaten, betaalautomaten, ook automatische geldverdelers genaamd, zijn toestellen die door de banken worden opgesteld in plaatsen die toegankelijk zijn voor hun cliënten en die hun de mogelijkheid bieden zowel tijdens als buiten de loketuren kontanten op te nemen.

De belanghebbende cliënten-rekeninghouders krijgen een bijzondere legitimatiekaart die een ingepost identificatienummer draagt; hun wordt bovendien een persoonlijk codenummer toegewezen. Bij het gebruik van het toestel dienen de toetsen met beide op elkaar ingestelde nummers ingedrukt te worden. De cliënt verbindt zich het codenummer geheim te houden en het aan derden niet mede te delen; leeft hij dit voorschrift niet na dan is hij aansprakelijk voor het misbruik dat een derde van de legitimatiekaart maakt.

Het toestel is dusdanig ingericht dat elke opname tot maximum F 5.000 is beperkt; het staat de cliënt vrij respectievelijk F 1.000, F 2.000, F 3.000, F 4.000 of F 5.000 op te nemen, uitsluitend in coupures van F 1.000.

Het gebruik van de automaat voor het opnemen van kontanten veronderstelt vanzelfsprekend dat de rekening van de cliënt een voldoende dekking vertoont. Deze vereiste is uitdrukkelijk bedongen in een bijzondere clausule van het reglement voor het gebruik van de bankbiljettenautomaat, dat aan de cliënt overhandigd wordt samen met zijn legitimatiekaart en de gebruiksaanwijzing van het toestel.

Nog meer dan bij het uitreiken van een bankkaart of van cheque-formulieren (chequeboekjes) postuleert de toekenning van een legitimatiekaart vanwege de bankier de vaste overtuiging dat zijn cliënt de bestaande vertrouwensrelatie niet zal verbreken.

De solvabiliteit van de cliënt, ofschoon ze ook in aanmerking moet komen bij de beoordeling van het risico dat de banken nemen bij het uitreiken van chequeboekjes, van de bankkaart of van de legitimatiekaart, is van minder belang dan het vertrouwen dat de bank in haar cliënt heeft of meent te mogen hebben.

Het gebruik van cheques, van bankkaart of van betaalautomaten zijn enkele van de menigvuldige diensten die de banken aan hun cliënten aanbieden. Zij werden gecreëerd ten behoeve van de cliënten en ter bevordering van het giraal geldverkeer en niet om oplichting of ongedekte chequetrokkingen te vergemakkelijken, die, men mag het niet vergeten, strafbaar zijn gesteld door de wet.

Zelfs wanneer zou blijken dat de bank ten onrechte een cliënt vertrouwenswaardig zou geacht hebben, kan zulks geen verschoning uitmaken voor het misbruik dat de cliënt van het in hem gestelde vertrouwen heeft gemaakt.

Er anders over oordelen zou leiden tot een verdachtmaking van de houders van bankkaarten of legitimatiekaarten, zulks wanneer de uitreiking van deze documenten precies het bewijs levert van het vertrouwen dat een cliënt bij zijn bankier geniet.

Spijtig genoeg moet worden geconstateerd dat sommige cliënten aan de bekoring niet kunnen weerstaan om de specifieke doeleinden van de hun aangeboden diensten (cheques, bankkaart, betaalautomaten) te omzeilen en deze diensten dan ook aanwenden voor allerlei oneerlijke praktijken.

Het gepubliceerde vonnis is daarvan een bewijs.

Het strafonderzoek dat op klacht van de bank, uit

hoofde van de wederrechtelijke opnamen (wederrechtelijk omdat de rekening van de cliënt geen voldoende dekking vertoonde), was ingesteld, werd oorspronkelijk zonder gevolg geclasseerd omdat, naar verluidt, in het uitgebreid arsenaal van strafwetten geen tekst werd gevonden, die toeliet de aangeklaagde feiten te beteugelen.

In een niet gepubliceerd vonnis van 2 oktober 1970 heeft de correctionele rechtbank te Gent gelijkaardige feiten als oplichting gekwalificeerd (art. 496 S.W.B.).

De correctionele rechtbank van Antwerpen kwalificeert ze, overeenkomstig de thesissen van de rechtstreeks dagende partij, als eenvoudige diefstal (art. 461 W.Wb) en deze kwalificatie beantwoordt o.i. het best aan de bestaande strafwet.

De oplichting veronderstelt immers het bestaan van drie essentiële elementen.

1. het inzicht zich andermans zaak wederrechtelijk toe te eigenen (moreel bestanddeel). Het begrip « andermans zaak » moet breed worden geïnterpreteerd en de natuur van andermans recht op de zaak (eigendom, bewaarneming, pandrecht, enz.) is bijkomstig. Een essentiële voorwaarde is dat de dader op de zaak geen recht kan laten gelden;

2. het materieel bestanddeel, namelijk de afgifte (overhandiging, terhandstelling) van roerende goederen, zaken, gelden enz...)

3. het gebruik van bedrieglijke of ongeoorloofde middelen om een denkbeeldig krediet of een vermeend vertrouwen te scheppen waarvan de dader misbruik zal maken om de afgifte, enz... te bekomen.

Rekeninghouders die zich stelselmatig schuldig maken aan het uitschrijven van ongedekte cheques, waarvan ze het bedrag gaan innen in andere vestigingen van de bank dan die waar de rekening wordt aangehouden, worden thans doorgaans vervolgd niet alleen uit hoofde van inbreuk op art. 61 van de wet op de cheque, maar ook uit hoofde van inbreuk op art. 596 SWb.

De drie hiervoor omschreven bestanddelen zijn inderdaad voorhanden. De wijze waarop de dader materieel het bezit verkrijgt van iets dat hem niet toebehoort (materieel bestanddeel) is in deze gevallen het essentiële element dat de kwalificatie van het misdrijf bepaalt.

Ingeval van oplichting moeten de roerende goederen, gelden, enz. vrijwillig door een andere persoon worden afgegeven, met dien verstande evenwel dat die persoon tot de afgifte wordt bewogen hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door het misbruik dat de dader maakt van het vertrouwen dat hij heeft weten te scheppen met het oog op de aflevering van datgene waarop hij weet geen recht te hebben.

In verband met het innen van ongedekte cheques bij andere vestigingen van de betrokkene dan die waar de rekening aangehouden wordt, is het duidelijk dat door het aanbieden van dergelijke cheques, de cliënt aan het uitbetalend loket doet geloven of laat geloven dat er dekking is vermits de wet ongedekte chequetrekkingen strafbaar stelt. Men kan terzake oordelen dat de dader aan een denkbeeldig krediet doet geloven of dat hij misbruik maakt van het in hem gestelde vertrouwen door met kennis van zaken een ongedekte cheque aan te bieden. In beide gevallen wordt een foneel regelmatig stuk voorgelegd dat op betaling recht zou geven indien er dekking was.

De aanbieding door de rekeninghouder van een ongedekte cheque is in zijn hoofde een onrechtmatige daad. Op het ogenblik van de aanbieding heeft de lokethouder echter geen kennis van het onrechtmatig karakter van deze handeling. Op grond van de bestaande vertrouwensrelatie dient hij integendeel te vertrouwen op het bestaan van een regelmatige provisie, waarvan achteraf eerst blijkt dat zij niet bestond.

Met recht wordt dan ook in dergelijke gevallen het stelselmatig uitschrijven en aanbieden van ongedekte cheques als oplichting gekwalificeerd.

Een cliënt die, ondanks een ontoereikende dekking op zijn rekening, een betaalautomaat stelselmatig leeghaalt is strafbaar voor diefstal. In dat geval ontbreekt immers het materieel element dat een oplichting karakteriseert. De contanten (gelden) worden inderdaad niet door een bepaalde persoon afgegeven; de dader ontvreemdt ze eigenmachtig, wel wetende dat hij er geen recht op heeft, terwijl de bank, die op deze gelden een materieel bezit kan laten gelden, zich niet kan verzetten tegen deze onrechtmatige handeling.

Dergelijke feiten vallen dan ook binnen het bestek van de strafbare bij artikel 461 S.W.B. bepaalde daden.

Krachtens de overeenkomst die hij met de bank heeft afgesloten mag de cliënt slechts contanten uit de automaat halen tot beloop van de dekking op zijn rekening. Evenmin als hij uit een gewone safe zaken of voorwerpen mag wegnemen waarop hij geen rechten kan laten gelden is het de cliënt niet geoorloofd, bij ontstentenis van provisie op rekening, uit een automaat gelden op te nemen die aan de bank toebehoren.

J. Liebaert.

ARBEIDSRECHTBANK TE DENDERMONDE

3e Kamer. — 5 maart 1971.

Voorzitter : M. W. Van de Velde.

Rechters in sociale zaken : M.M. Van den Broeck en M. Daeleman.

Advocaat : Mr. R. Guns.

Arbeidsovereenkomst werklieden. — 1. Beding van proeftijd. — Geen afzonderlijke arbeidsovereenkomst. — 2. Niet-uitvoering van de overeenkomst. — Schadevergoeding overeenkomstig artt. 1146 e.v. B.W.

1. Een beding van proeftijd doet geen arbeidsovereenkomst op proef ontstaan. De wet kent slechts drie soorten arbeidsovereenkomsten : voor onbepaalde tijd, voor bepaalde tijd en voor een bepaald werk.
2. Indien de werkman een regelmatig gesloten arbeidsovereenkomst met proefbeding niet uitvoert komt hij een verbintenis om iets te doen niet na. Overeenkomstig de artikelen 1146 en volgende van het Burgerlijk Wetboek moet de werkgever de geleden schade bewijzen.

Rexall Belgium Tupperware t./ De Bisschop.

Overwegende dat de eis strekt tot veroordeling van verweerder tot betaling van 3.038 fr., of één week loon, ten titel van kontrakbreukvergoeding, som te vermeerderen met de gerechtelijke interesten en de kosten, de rechtsplegingsvergoeding inbegrepen, dit alles bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad, ondanks alle verhaal en zonder borg;

Overwegende dat de eis van aanlegster gesteund is op het feit dat verwerende partij een kontrakt op proef afsloot op 29 oktober 1970, ingaand op 3 november 1970 om te eindigen op 16 november 1970 en verwerende partij op 3 november 1970 en evenmin de volgende dagen op het werk verscheen zonder dat zij enige wettige of ernstige reden had laten gelden voor deze afwezigheid;

Overwegende dat verwerende partij niet ontkent een kontrakt op proef te hebben afgesloten en deze overeenkomst niet te hebben nagekomen, maar voorhoudt dat dit geschiedde om gezondheidsredenen, daar hij geen nacht-

werk mocht verrichten en omdat hij bij een ander werkgever meer kon verdienen ;

Overwegende dat beide partijen ten onrechte spreken van « een overeenkomst op proef » ;

Overwegende dat inderdaad volgens art. 5 van de wet op de arbeidsovereenkomsten er slechts drie soorten arbeidscontracten zijn, nl. de overeenkomst voor een bepaalde tijd, de overeenkomst voor onbepaalde tijd en de overeenkomst voor een bepaald werk ;

Dat derhalve « de overeenkomst op proef » niet bestaat (advies Raad van State - Parl. Doc. - Kamer 1966-67, N. 407/1 blz. 29 - Cass. 3 september 1959 - Arr. Cass. 1960 - blz. 5) ;

Overwegende dat hetgeen partijen hebben overeengekomen, eenvoudig een beding van proeftijd is, zoals bepaald in art. 5ter van de wet op de arbeidsovereenkomsten, proefclausule vervat in een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur, daar er geen schriftelijke vaststelling gebeurde van de arbeidsovereenkomst, schriftelijke vaststelling die wel vereist is voor een contract voor een bepaalde duur of voor een bepaald werk (art. 5bis wet op de arbeidsovereenkomsten) ;

Overwegende dat dit beding van proeftijd het accessorium van de arbeidsovereenkomst is (art. 5ter wet op de arbeidsovereenkomsten) ;

Overwegende dat het past de rechtsgeldigheid van het beding van proeftijd te onderzoeken ;

Dat inderdaad wanneer het nietig zou zijn, er eenvoudig een contract van onbepaalde duur zou zijn afgesloten, terwijl wanneer het rechtsgeldig is, de rechtsverhoudingen tussen partijen helemaal anders liggen ;

Overwegende dat kwestieus beding rechtsgeldig is, daar het voor de werknemer afzonderlijk, schriftelijk en uiterlijk op het tijdstip van de indiening werd opgemaakt (art. 5ter wet op de arbeidsovereenkomsten) ;

Overwegende dat met het bedingen van een proeftijd niet wordt bedoeld een arbeidsovereenkomst voor de duur van de proeftijd aan te gaan, maar voornamelijk de partijen in staat te stellen na te gaan of een arbeidsverhouding hen gelegen is (Advies Raad van State - Parl. Doc. Kamer 1966-67 N 407/1, blz. 29 en 30) ;

Overwegende dat de proeftijd essentieel gericht is op de arbeidsovereenkomst waarbij zij bedongen is en essentieel een periode is tijdens dewelke de werkmans aanspraak kan maken op de bescherming inzake stabiliteit van de betrekking welke hij ontleent aan de arbeidsovereenkomst, daar na de eerste zeven dagen de tussen partijen bestaande overeenkomst eenzijdig kan worden verbroken, zonder dat partijen verplicht zijn hiervoor de normale regelen inzake eenzijdige beëindiging in acht te nemen of de wederzijdse instemming te bekomen ;

Overwegende dat we ter zake te doen hebben met een verbintenis om iets te doen ;

Overwegende dat iedere verbintenis om iets te doen opgelost wordt in schadevergoeding, in geval de schuldenaar de verbintenis niet nakomt (art. 1142 B.W.), dat inzake arbeidsovereenkomsten, deze schadevergoeding forfaitair wordt vastgesteld, wat niet het geval is inzake de proeftijd ;

Overwegende dat daar waar de arbeidsovereenkomst afwijkt van het algemeen principe van art. 1146 B.W., dit principe wel van toepassing is inzake de proeftijd ;

Overwegende dat krachtens art. 1146 e.v. van het B.W. vereist is :

1) dat de niet-nakoming der verbintenis te wijten is aan de schuldenaar, veroorzaakt door een schuld of nalatigheid waarvoor hij aansprakelijk was ;

2) dat er een werkelijke schade is ;

Overwegende dat ter zake de niet-nakoming der verbintenis te wijten is aan verwerende partij (het doktersattest kan niet aangenomen worden, daar het laattijdig is opge-

steld en in te vage bewoordingen — het feit bij een ander werkgever meer te kunnen verdienen kan niet aangenomen worden, om een reeds bestaande verbintenis niet uit te voeren) ;

Overwegende dat echter aanlegster haar schade niet bewijst ;

Overwegende dat dan ook de eis als ongegrond voorkomt ;

Overwegende dat de verzoeningspoging zonder resultaat bleef ;

Gelet op de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken ;

Om deze redenen,

De arbeidsrechtbank van Dendermonde, afdeling Aalst, derde kamer,

Vonnissende op tegenspraak en in laatste aanleg,
Ontvangt de eis, doch verklaart hem ongegrond.

VREDEGERECHT TE DEURNE

29 maart 1971.

Rechter : M. W. de Messemaeker.

Advocaten : Mr. Posenaeer en De Munck.

1. Overeenkomst. — Verzekeringscontract. — Vordering tot betaling van premie. — *Exceptio non adimpleti contractus*.

2. Faillissement. — Van verzekeringsmaatschappij. — Toepassing van art. 29 Verzekeringwet.

1. Terecht wordt de *exceptio non adimpleti contractus* door de verzekeringnemer opgeworpen tegen de vordering tot betaling van een op 6 december 1967 vervallen premie, die ingesteld wordt door de curator van een failliete verzekeringsmaatschappij, nu blijkt dat de curator niet kan aanvoeren dat de verzekeringnemer zelf in gebreke gebleven is vooraf zijn verbintenissen uit te voeren doordat hij de premie niet vooraf betaald heeft : de datum waarop de maatschappij opgehouden had te betalen, werd immers op 11 juni 1967 gefixeerd, waardoor erga omnes bewezen wordt dat zij vanaf die datum haar verbintenissen niet kon naleven ; dit was een bevestiging van een reeds vroeger alom bekend feit, waarvan ook de verzekeringnemer de onprettige gevolgen onderging toen de maatschappij naliet de vergoedingen die hij wegens een verkeersongeval verschuldigd was, te betalen.

2. Bij het faillissement van de verzekeraar dient de vraag niet onderzocht te worden of de verzekeringnemer de ontbinding van het contract op grond van art. 1184 B.W. kan vorderen ; in dat geval is art. 29 verzekeringswet toepasselijk. Het faillissement maakt geen einde aan het contract en maakt als dusdanig geen reden tot verbreking uit ; de wet regelt de ontbinding enkel op toekomstige wijze, d.w.z. na het in gebreke blijven door de verzekeraar van het stellen, op verzoek van de verzekeringnemer, van een borg ; slechts een weigering van de verzekeraar om een geldige borgtocht te verschaffen, brengt de verbreking van de overeenkomst teweeg.

Faillissement N.V. Belfort t./ Mattheyssens.

Wat de hoofdeis betreft :

Overwegende dat de hoofdeis strekt tot het betalen aan eisers q.q. ener som van 5.099 fr. hoofdens premie van het verzekeringscontract n° 818.537 aangegaan tussen de N.V. Belfort, thans in staat van faillissement, en verweer-

der, premie vervallen op 6 december 1967 ;

Overwegende dat, ter zake, verweerder als verweermiddel tegen de hoofdeis de « exceptio non adimpleti contractus » opwerpt ;

Overwegende dat deze exceptie bij wederkerige verbintenissen (zoal in casu), steeds en zonder bijzondere voorziening in de contractuele voorwaarden, kan opgeworpen worden, indien aan drie vereisten voldaan is :

- 1) de rechtsverhouding tussen partijen moet gebaseerd zijn op een wederkerige verbintenis,
- 2) de exceptie kan niet opgeworpen worden door een partij die zelf in gebreke is gebleven haar verbintenissen voorafgaandelijk uit te voeren,
- 3) zij kan niet ingeroepen worden in omstandigheden strijdig met de goede trouw, (zie : De Page, 1964, Tome II, n° 886).

Overwegende dat, indien er geen betwisting bestaat dat de vereisten sub 1 en 3 aanwezig zijn, eisers nochtans opwerpen dat de 2e vereiste ontbreekt om reden dat verweerder gehouden was voorafgaandelijk de premie te betalen ;

Overwegende dat, in casu, deze opwerping van de hand dient gewezen ; dat, immers, de N.V. Belfort in faling werd gesteld bij vonnis der Rechtbank van Koophandel te Brussel dd. 11 januari 1968 ; dat, bij vonnis der zelfde Rechtbank dd. 29 juli 1968, de datum der staking van betalingen werd bepaald op 11 juni 1967, waardoor « ergo omnes » bewezen is dat vanaf voormelde datum de N.V. Belfort haar verbintenissen tot vergoeding der schade niet meer kon naleven ; dat de juridische vaststelling van de datum der staking van betalingen slechts een bevestiging was van hetgeen, midden 1967, en zelfs vroeger, reeds alom in feite gekend was, zowel door de algemene bekendheid als door de moeilijkheden die zowel de verzekeren der N.V. Belfort als de schuldeisers ondervonden bij het behartigen hunner respectievelijke belangen (zie ook : vonnis Vrederegerecht Kontich dd. 8/3/71 inzake curatoren Belfort t./ Osier) ;

Overwegende dat, ten andere, verweerder zelve, door het grove ingebreke blijven van de N.V. Belfort, een dergelijke onprettige belevenis meemaakte ; dat, nl. de N.V. Belfort niet alleen ingebreke bleef de belangen van haar verzekeringnemer voor de Rechtbank te behartigen in een geding waarin vonnis werd geveld op 30 juni 1966, doch zelfs, niettegenstaande herhaalde sommaties, naliet de verschillende tegenpartijen volledig te vergoeden, zodat verweerder, om te ontsnappen aan gedwongen tenuitvoerlegging, zich verplicht zag een bedrag van 19.301 fr. met eigen penningen te betalen ;

Overwegende dat het alzo méér dan duidelijk is dat de N.V. Belfort haar enige en hoofdzakelijke verplichting — weze het vergoeden der schade — niet meer kon volbrengen en zulks reeds geruime tijd vóór de vervaldatum der thans opgevorderde premie ; dat het dan ook een blijk van zuiver cynisme is thans te komen beweren dat verweerder de « exceptio non adimpleti contractus » niet kan inroepen, omdat hij « voorafgaandelijk » de premie niet betaald had ;

Overwegende, derhalve, dat de hoofdeis hic et nunc als ongegrond dient afgewezen ;

Wat de tegeneis betreft :

Overwegende dat aanlegger op tegeneis bij tegeneis voortdort :

- 1) dat het verzekeringsovereenkomst tussen partijen zou verbroken worden verklaard lastens verweerdere op tegeneis,
- 2) dat verweerdere op tegeneis q.q. zouden veroordeeld worden tot het betalen ener som van 19.301 fr., zijnde het bedrag dat aanlegger op tegeneis door het in gebreke blijven der N.V. Belfort met eigen penningen diende te vergoeden,

3) dat verweerdere op tegeneis q.q. zouden veroordeeld worden tot het betalen ener som van 5.000 fr. ten titel van morele schadevergoeding wegens de verschillende procedures van gedwongen uitvoering, waarvan hij door de carence der N.V. Belfort het slachtoffer werd ;

Overwegende dat, vooreerst, dient aangestipt dat aanlegger op tegeneis zeer ten onrechte de begrippen « exceptio non adimpleti contractus » en « stilzwijgend ontbindend beding » met elkaar verwardt ; dat, immers, daar waar het stilzwijgend ontbindend beding, toepassing van art. 1184 B.W., van aard is de verbintenis te ontbinden, zulks geenszins het geval is bij de « exceptio non adimpleti contractus », welke als verweermiddel op de hoofdeis kan opgeworpen worden en enkel tot gevolg heeft de verplichting van de éne partij op te schorten tot dat de andere partij haar verplichting volbrengt, zonder nochtans iets aan het bestaan zelve der verbintenis te wijzigen ;

(zie : De Page, 1964, Tome II n° 857 en vlg.)

Overwegende dat de rechtsleer erg verdeeld is op het punt of een kanscontract — zoals de verzekeringsovereenkomst — al dan niet onder toepassing valt van art. 1184 B.W. (zie : *pro* : L. Frédéricq, Handboek van Belgisch Handelsrecht, 1963, Tome II n° 1226,

contra : De Page, 1964, Tome II n° 881 en Tome V n° 294/B).

Overwegende dat dit twistpunt ter zake evenwel niet verder dient onderzocht, daar art. 29 der wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen als volgt beschikt : « Indien de verzekeraar failliet gaat, wanneer het risico nog geen einde heeft genomen, kan de verzekerde vorderen dat een borg wordt gesteld, of dat, bij gebreke van een borg, de overeenkomst ontbonden wordt ; »

Overwegende dat het faillissement van de verzekeraar geen einde maakt aan het verzekeringsovereenkomst en als dusdanig geen reden van verbreking uitmaakt ; dat de wet de ontbinding enkel op bijkomstige wijze — d.w.z. na het in gebreke blijven door de verzekeraar van het stellen, op verzoek van de verzekeringnemer, van een borg — voorziet ; dat slechts een weigering van de verzekeraar om een geldige borgtocht te verschaffen, de verbreking der overeenkomst teweegbrengt, (zie : L. Frédéricq, Handboek van Belgisch Handelsrecht, 1963, Tome II, n° 1812 ; De Page, 1964, Tome II, n° 765) ;

Overwegende dat, in casu, het stellen van een geldige borgtocht niet door aanlegger op tegeneis werd geëist, en derhalve noch de ontbinding, noch de verbreking op grond van art. 29 der wet van 11 juni 1874 der tussen partijen afgesloten verzekeringsovereenkomst kan uitgesproken worden ;

Overwegende, ten slotte, dat, daar waar de toepassing van art. 1184 B.W. in essentie gebaseerd is op het foutieve ingebreke blijven van één der contractanten (zie De Page, 1964, Tome II, n° 606bis en n° 880), de eenzijdige verbreking wegens het niet-uitvoeren der verplichtingen (theorie der risico's, zie De Page, 1964, Tome II, n° 841 en vlg.), het toeval of de heilkracht impliceert ; dat een faillissement in se, noch het éne noch het andere uitmaakt, en dat derhalve de overeenkomst evenmin op dit punt kan verbroken worden ;

Overwegende dat er dan ook, hic et nunc, geen wettelijke reden voorhanden is om de tussen partijen afgesloten verzekeringsovereenkomst te verbreken ; dat de tegeneis op dit punt als ongegrond voorkomt en dient afgewezen ;

Overwegende dat Wij onbevoegd zijn om te oordelen over het 2e punt van de tegeneis ; dat, immers, aanlegger op een tegeneis een aangifte van schuldvordering heeft gedaan in het faillissement voor een om van 19.031 fr., zijnde het bedrag dat thans bij tegeneis wordt opgevorderd ; dat deze aangifte door de curatoren wordt betwist ;

Overwegende dat slechts de Rechtbank van Koophandel over de bevoegdheid beschikt om te oordelen over in een

faillissement betwiste schuldvorderingen, en dat Wij derhalve niet bij machte zijn aan aanlegger op tegeneis een uitvoerbare titel te verstrekken nopens een schuldvordering die nog in betwisting is ;

Overwegende dat, wat aangaat het 3e punt van de tegeneis, het toekennen ener schadevergoeding slechts mogelijk is indien zij gebaseerd is op de beschikkingen van art. 1184 B.W., die evenwel in casu niet van toepassing kunnen zijn, zoals hoger omschreven ; dat anderzijds, de verbreking wegens toeval of heilkracht — die hier evenmin toepasselijk is — nooit aanleiding kan geven tot schadevergoeding ; dat, derhalve de tegeneis ook op dit punt als ongegrond voorkomt ;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter voornoemd, rechtdoende op tegenpraak en in eerste aanleg,

Rechtdoende op de hoofdeis :

Zeggen voor recht dat verweerder in de « exceptio non adimpleti contractus » het recht put om de betaling der door eisers q.q. gevorderde verzekeringspremie in te houden ;

Verklaren de hoofdeis ongegrond, en wijzen hem af ;

Veroordelen eisers q.q. tot de kosten van de hoofdeis.

Rechtdoende op de tegeneis :

Verklaren Ons onbevoegd om over de tegeneis te oordelen in zover hij strekt tot het betalen der som van 19.301 fr., zijnde het bedrag der schuldvorderingsaanlegging van aanlegger op tegeneis in het faillissement Belfort ;

Verklaren het overige van de tegeneis ontvankelijk doch ongegrond, en wijzen aanlegger op tegeneis ervan af ;

Veroordelen aanlegger op tegeneis tot de kosten van de tegeneis.

NOOT. — Wanneer de verzekeraar in de loop van de verzekeringsovereenkomst de wegens een ongeval verschuldigde vergoeding niet betaalt, zbu men kunnen stellen dat de verzekeringnemer de verbreking, d.i. de ontbinding ex nunc, kan vragen. Een zodanige stelling aanvaardt de toepasselijkheid van art. 1184 B.W., maar niet voor het verleden, zodat de verzekeraar de vroegere premies niet dient terug te betalen ; ze steunt op de overweging dat het verzekeringscontract prestaties inhoudt die elkaar in de tijd opvolgen : voor het verleden heeft de verzekeraar immers zijn prestaties geleverd. Verg. Kph. Brussel, 27 oktober 1949, Rev. comm. Brux., 1950, 321.

Als men die stelling bijtreedt, is er geen reden om te oordelen dat art. 1184 B.W. slechts toepasselijk is zolang de verzekeraar niet failliet verklaard is. Art. 29 verzekeringswet heeft immers geen betrekking op het verleden, maar op de toekomst. De borgstelling, die de verzekerde bij faillissement van de verzekeraar kan vragen, dient enkel voor het risico dat nog geen einde heeft genomen en dat dus nog loopt tijdens het faillissement, ze dient niet om de betaling te garanderen van de vergoeding voor een ongeval dat al vóór het faillissement heeft plaats gehad. Indien men dus de toepasselijkheid van art. 1184 B.W. op een verzekeringscontract aanvaardt, dan belet art. 29 verzekeringswet niet dat het ook nog na het faillissement toegepast wordt met betrekking tot een wanprestatie die de verzekeraar vóór het faillissement heeft gepleegd.

Indien men echter oordeelt dat het stilzwijgend ontbindend beding niet geldt voor het verzekeringscontract, dan kan de verzekerde enkel zijn toevlucht nemen tot art. 29 verzekeringswet. Dit artikel geldt natuurlijk ook indien de verzekeraar in het verleden geen wanprestatie heeft ge-

pleegd en er kan ook nog een beroep op dat artikel gedaan worden voor het geval de rechter, oordelend dat het verzekeringscontract in het toepassingsgebied van art. 1184 B.W. valt, niettemin de wanprestatie niet voldoende ernstig vindt om de verbreking te wettigen.

Indien vorenstaande analyse juist is, lijkt het wel dat de rechter, bij wie in geval van faillissement van de verzekeraar een vordering ingeteld wordt op grond van art. 1184 wegens een door de verzekeraar vóór het faillissement gepleegde wanprestatie, het twistpunt betreffende de toepasselijkheid van dat artikel dient te onderzoeken.

C. Caenepeel.

BOEKBESPREKING

Cesare Beccaria, Over misdaden en Straffen. Ingeleid, van aantekeningen voorzien en vertaald door Dr. J. M. Michiels. Voorwoord door Prof. Mr. J. M. Van Bemmenen. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1971, 528 blz.

In de Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij bracht Dr. J. M. Michiels ons zopas een nieuwe uitgave van het beroemd boek van Cesare Beccaria « Over misdaden en straffen ». Over dit werk wordt regelmatig gehandeld in alle cursussen betreffende het strafrecht, waarbij telkens zijn grote betekenis in de geschiedenis van de criminologie en van de strafrechtswetenschappen wordt onderstreept. Het groot belang van het boek wordt door de juristen te goeder trouw aanvaard doch zij die het werkelijk gelezen en bestudeerd hebben zijn voorzeker gering in aantal. Dit is grotendeels te wijten aan het feit dat de tekst moet opgezocht worden in oude uitgaven en dat er geen editie voor onmiddellijk gebruik voor de hand ligt.

Hieraan werd nu verholpen. Dr. J. M. Michiels heeft ons hier een nieuwe nederlandse vertaling van de Italiaanse tekst bezorgd, doch hij laat deze tekst voorafgaan door een breed opgevatte studie over de persoon, het leven en het werk van Beccaria, waarvan meestal weinig door onze juristen gekend is.

Laten wij er in de eerste plaats op wijzen dat de nederlandse tekst die door Dr. Michiels werd uitgewerkt uitstekend is en gesteld is in een voortreffelijke taal waardoor de lectuur van het boek gemakkelijk en aangenaam gemaakt wordt. De stijl doet zeer modern aan en men leest deze vertaling als ware het een pas geschreven werk.

Het was voor mij een eigenaardige ervaring dit geschrift waarvan ik vele jaren geleden kennis genomen had in een franse vertaling, thans in een degelijk nederlands te herlezen. Hoeveel beter heb ik mij thans kunnen rekenschap geven van de grote betekenis der figuur van Beccaria, van het hoog wetenschappelijk gehalte van zijn boek en van het uitzonderlijk belang ervan voor de geschiedenis van het strafrecht. Niet alleen de strijd van Beccaria tegen de doodstraf en tegen de pijnbank, dwingen onze bewondering af, doch over talrijke zeer actuele vraagstukken van het strafrecht geeft hij ons beschouwingen en bedenkingen die volkomen thuis horen in de hedendaagse penale problematiek.

Het boek komt echter slechts ten volle tot zijn recht door de uitvoerige studie die door Dr. Michiels gewijd is geworden aan het leven en de werken van Cesare Beccaria. Het is een studie die haast driehonderd bladzijden telt en die een breed uitgewerkte biografie van de auteur vormt, waardoor wij een massa wetenswaardigheden leren, die ons vroeger onbekend waren. Deze studie heeft aan Dr. Michiels veel arbeid en inspanning gekost. Al wat hem op het spoor kon brengen van nieuwe gegevens over de

persoon en de geschriften van Beccaria heeft hij nagepeurd en hij heeft aldus een boek kunnen samenstellen dat ons op exhaustieve wijze mededelingen verstrekt die ons dichter brengen bij de bestudeerde auteur.

Prof. Van Bemmelen der Universiteit te Leiden, die voor het werk een voorwoord schreef, wijst erop hoe het boek van Beccaria, zowel in Nederland als in België, opnieuw in het centrum staat van de belangstelling. Hij doet hierbij opmerken dat de voornaamste redén hiervan misschien de overeenkomst is tussen onze tijd en de tweede helft van de 18e eeuw wanneer, evenals heden ten dage er een diep gevoel onbehagen bestond ten aanzien van de economische, morele en sociale toestanden in de wereld. Op originele wijze maakt prof. Van Bemmelen een vergelijking tussen Beccaria en Herbert Marcuse, die zulk een grote invloed heeft op de protesterende jeugd van onze tijd. Merkwaardig is dat Beccaria en Marcuse beiden hetzelfde doel nastreven namelijk het grootst mogelijk geluk voor iedereen. Beccaria geeft echter nergens blijkt van anarchistische neigingen en verklaart integendeel ernaar te streven het wettig gezag te verstevigen.

Een grote kloof scheidt de opvattingen van Beccaria van deze der moderne strafrechtswetenschap. Beccaria is een tegenstander van de individualisatie der straf; toerekeningsvatbaarheid of toerekenbaarheid komen in zijn boek niet voor; aan het strafrecht voor de jeugd besteedt hij geen aandacht. Toch was zijn boek een daad van moed; hij heeft in het strafrecht een volledige revolutie tot stand gebracht en zijn werk, hoe klein ook in omvang, heeft gedurende een gehele eeuw aan strafrecht en strafprocedure richting gegeven. De inleiding van prof. Van Bemmelen situeert op merkwaardige wijze wat de wetenschap aan Beccaria verschuldigd is.

In de studie van Dr. J. M. Michiels wordt ons dan heel het leven en de activiteit van Beccaria verteld. Hij behoorde tot de begoede adel te Milaan, dat in zijn tijd onder Oostenrijks gezag stond. Hij was op school een middelmatige leerling die goede begaafdheden bezat voor talen en wiskunde. Hij studeerde rechten aan de universiteit te Pavia en hij werd sterk beïnvloed door de werken van de grote wijsgeren uit de verlichtingsperiode. Zijn belangstelling ging hoofdzakelijk naar wat men in die periode de Kameraalwetenschap noemde, die bestaat uit een mengeling van staathuishoudkunde en administratief recht. Zijn eerste verhandeling was er één over de «Muntverwarring» en niets wees erop dat hij zich speciaal zou interesseren voor de strafrechtswetenschap. Het is in het midden van de Academie der Pugni dat hem door zijn vrienden de taak werd opgedragen een boek te schrijven over misdrijven en straffen. Hij heeft zijn boek samengesteld in een minimum tijd, doch het was tenslotte, in de lijn van zijn wetenschappelijke belangstelling een bijkomstigheid.

Het boek lokte zeer spoedig allerlei reacties uit, zowel in gunstige als in ongunstige zin. Het werd spoedig bekend over heel Europa. Het werd in het frans vertaald door Morellet en Beccaria werd naar Parijs uitgenodigd om aldaar deel te nemen aan het intellectuele leven. Hij werd door de Russische Keizerin Catharina II uitgenodigd om naar Rusland te komen en aldaar mede te werken aan de herziening van het strafrecht, uitnodiging die hij afwees.

In zijn stad werd hij aan de Palatijnse school benoemd tot hoogleraar in de staathuishoudkunde doch hij verkoos spoedig een benoeming in de hoge administratie, waar hij met ijver deel nam aan economisch, financieel en juridisch hervormingswerk. Hij schreef over allerlei onderwerpen van Kameralistiek, tractaten en adviezen, helemaal buiten de sfeer van de strafrechtswetenschap.

Hij overleed plotseling op 57-jarige leeftijd te Milaan aan een hartaanval, in 1794. Na zijn dood ging de erkenning van zijn grote betekenis in stijgende lijn; zijn werken wer-

den in alle Europese talen vertaald en in alle landen hebben er herdenkingen plaats gehad bij allerlei gelegenheden om zijn nog steeds actuele betekenis te onderstrepen.

In een tweede titel van zijn studie handelt de heer Michiels over het boek van Beccaria «Over misdaden en straffen». De opvattingen van Beccaria over het strafrecht en zijn algemene beginselen, worden met grote nauwgezetheid ontleed. De scherpe argumentatie tegen de doodstraf wordt weergegeven met de beschouwingen van Beccaria over de andere soorten straffen. Voor het strafprocesrecht is het zijn verpletterende kritiek op de toepassing van de pijnbank die wordt uiteengezet samen met de misbruiken van de voorlopige hechtenis. De heer Michiels wijst erop dat Beccaria zich geen rekenschap schijnt gegeven te hebben van het nut van de bijstand van een advocaat voor de verdachte. Beccaria voelt weinig voor de juristen; hij kant zich tegen rechtsgeleerden als beroepsrechters en verkiest de rechtspraak door gezwoeren, hij betwijfelt zelfs het nut van de rechtswetenschap en zegt in het zevende hoofdstuk van zijn boek «gelukkig het land waar de kennis van de wet geen wetenschap is».

De auteur geeft ons hierna een studie van de verschillende varianten die van de oorspronkelijke tekst voorkomen en heeft ook een grondige studie gemaakt van alle vertalingen die van het werk van Beccaria te vinden zijn.

In een afzonderlijke titel bespreekt Dr. Michiels de verhouding tussen Beccaria en Voltaire, die zelf een commentaar schreef op het boek «Over misdaden en straffen». Voltaire had een zeer grote belangstelling voor het strafrecht. Hij had zich met heftigheid ingezet voor de zaken Callas en Sirven en hij heeft in talrijke geschriften zich op de meest lovende wijze uitgelaten over het boek van Beccaria.

Na deze zeer uitvoerige studie volgt dan, in nieuwe vertaling, de tekst van Beccaria's beroemd werk.

Het geheel is uitgegeven op een zeer handige wijze, in een smaakvolle band en deze uitgave doet eer aan de Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij. De jonge juristen van deze tijd zullen voorzeker Dr. Michiels dankbaar zijn dat hij zich de moeite getroost heeft om één van de monumenten van de strafrechtswetenschap, dat al te weinig gekend is en dat nog zulke grote actuele betekenis heeft, dicht bij de lezer te brengen. Hij verdient hiervoor onze oprechte dank.

René Victor

De Belgische grondwet van 1831 tot heden (nederlandse en franstalige teksten). — Centrum voor politieke studiën: Godelieve Craenen, Wilfried Dewachter, Edith Lismont. — Leuven, Acco, 1971, 103 blz.

De herziening van de Belgische Grondwet is de grote gebeurtenis van deze tijd. Zij heeft de bedoeling onze staatsinstellingen op volledig nieuwe grondslagen op te bouwen. De bespreking in het parlement is langdurig en moeizaam geweest en men moet erkennen dat, in zeer vele middens nog geen duidelijk inzicht bestaat in de wijzigingen die tot stand zijn gekomen.

Essentieel is het te beschikken over de gewijzigde teksten die thans in werking zijn gekomen en die als basis zullen dienen voor de toepassingsmodaliteiten. Het centrum voor politieke studiën van de Universiteit te Leuven had reeds vorig jaar de tekst van de grondwet uitgegeven met de wijzigingen zoals ze tot stand waren gekomen in september 1970. Deze brochure gaf een klaar inzicht in hetgeen reeds beslecht was en hetgeen nog diende gedaan te worden. Thans heeft hetzelfde centrum de volledige tekst uitgegeven van de herziene grondwet, in de beide landstalen. Men beschikt nu over een gemakkelijk te hanteren werkinstrument om de verdere uitwerking van de grondwettelijke bepalingen te volgen.

Het werk dat thans verschenen is geeft echter veel

meer dan de nieuwe teksten. Het schetst de evolutie van de grondwettelijke bepalingen van 1831 tot op heden, en men kan aldus op eenvoudige en duidelijke wijze de achtereenvolgende wijzigingen nagaan die aan de oorspronkelijke tekst bij de verschillende grondwetswijzigingen zijn aangebracht geworden.

Door deze uitgave heeft het centrum voor politieke studiën te Leuven een grote dienst bewezen aan de juristen die thans niet meer moeizaam zullen moeten zoeken naar de nieuwe teksten, doch die in deze uitgave al zullen vinden wat zij nodig hebben.

R.V.

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht der werkzaamheden van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Week van 4 t/m. 8 oktober 1971.
N° 11/71.

Zaken 30/71, 22/71. — *Dieetmayonaise en gasaanstokers.*

Het ging in de deze week voor het Hof van Justitie behandelde prejudiciële zaken om onderwerpen van wel zeer verscheiden aard.

Het Finanzgericht te München verzocht het Hof om een uitspraak inzake de indeling volgens het gemeenschappelijk douanetarief van uit boterolie vervaardigde dieetmayonaise, terwijl het Tribunal de Commerce te Nice het Hof vroeg om een beslissing inzake de verenigbaarheid van bepaalde mededingingspraktijken met de gemeenschappelijke markt. Een Franse vennootschap met het alleenverkooprecht voor Japanse aanstokers maakte bezwaar tegen de invoer in Frankrijk — en de verkoop aldaar — van 18.000 van diezelfde aanstokers door een andere Franse onderneming.

Zaken 26, 27, 28/71. — *Sociale zekerheid van migrerende werknemers.*

De Commission du Contentieux de la sécurité sociale du Bas-Rhin (Straatsburg) heeft het Hof van Justitie in drie prejudiciële zaken, waarin het gaat om de sociale zekerheid der migrerende werknemers, een aantal vragen gesteld.

Drie werknemers van Duitse nationaliteit, die ieder achtereenvolgens meer dan 100 verzekeringstijdvakken van drie maanden in Duitsland en 50 tot 84 verzekeringstijdvakken van drie maanden in Frankrijk hadden vervuld, wensten hun aanspraken door de sociale verzekeringsinstanties op grond van hun vroegere verzekering in Frankrijk te zien vastgesteld. De Caisse régionale te Straatsburg kende hun een ouderdomspensioen toe bij welke vaststelling alleen de in Frankrijk gedane stortingen in aanmerking zijn genomen.

Belanghebbenden kwamen tegen deze beslissingen in beroep bij de Commission du Contentieux de la sécurité sociale re Bas-Rhin, die vervolgens het Hof van Justitie verzocht om uitlegging van de communautaire verordeningen inzake de sociale zekerheid, met name ter beantwoording van de vraag of de Caisse régionale de in Duitsland vervulde driemaandelijke verzekeringstijdvakken in aanmerking moet nemen, ook wanneer buitenlandse werknemers aldus in een betere positie komen te verkeren dan werknemers uit het eigen land.

Zaak 18/71. — *Italiaanse kunstschaten.*

De advocaat-generaal K. Roemer concludeerde in een zaak waarin de President van de rechtbank te Turijn het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing had gevraagd inzake de vraag of de bepalingen van het Verdrag van Rome waarbij de Lid-Staten worden verplicht de tussen hen bestaande douanerechten en heffingen van gelijke werking op te heffen, rechtstreeks binden en voor particulieren jegens de Italiaanse Staat subjectieve rechten doen ontstaan, welke door de Italiaanse rechter moeten worden gehandhaafd. Dit standpunt was voor de rechtbank bepleit door een Duitse vennootschap die restitutie verlangde van de belasting welke zij op een naar de Bondsrepubliek Duitsland uitgevoerd schilderij aan de Italiaanse douane had moeten betalen. In december 1968 had het Hof van Justitie beslist, dat de Italiaanse Republiek door aan de heffing van deze belasting geen einde te maken, de verplichtingen welke ingevolge het Verdrag van Rome op haar rusten, niet was nagekomen.

De heer Roemer concludeerde op grond van 's Hofs jurisprudentie dat de bepalingen van het Verdrag van Rome betreffende de opheffing van douanerechten en heffingen van gelijke werking rechtstreeks binden en voor justitiabelen rechten doen ontstaan die door de rechterlijke instanties van de Lid-Staten moeten worden gehandhaafd.

(Week 11-15 oktober 1971)
n° 22/71

21/71 — *Parelgerst, gepelde gerst...*

Het Duitse bureau voor granen had geweigerd aan een Westduitse onderneming de gevraagde gemeenschapsrestitutie toe te kennen voor de uitvoer van 270.000 kg gerst (in graanvorm) naar Denemarken. Als reden voor deze weigering had het bureau aangevoerd dat de onderzochte monsters niet beantwoordden aan de omschrijving van parelgerst in het douanetarief van de gemeenschappelijke markt.

Het Hessische Finanzgericht, waaraan deze zaak werd voorgelegd, vraagt het Hof van Justitie wat moet worden verstaan onder de termen «gepelde granen van gerst» en «geparelde granen van gerst» in het gemeenschappelijk douanetarief.

62/70 — *Chinese paddestoelen...*

Het Hof heeft voorts de conclusie van de advocaat-generaal in een zaak van rechtstreeks beroep van een Duitse onderneming tegen de Commissie gehoord.

In 1970 verbood de Bondsrepubliek Duitsland de invoer van paddestoelen uit de Volksrepubliek China op haar grondgebied.

Men kon gemakkelijk zorgen dat dit verbod werd nagekomen, wanneer een Duitse importeur rechtstreeks uit de Volksrepubliek China of uit een derde land wilde invoeren, doch dit was moeilijker indien de importeur paddestoelen ging betrekken, die zich in een van de Lid-Staten der Gemeenschap in het vrije verkeer bevonden. Want in dat geval was het verbod tot invoer in Duitsland alleen geoorloofd na een speciale machtiging van de Europese Commissie aan de nationale autoriteiten.

Nu vroeg een Duitse firma op 4 september 1970 een invoervergunning aan voor een partij Chinese paddestoelen tot een bedrag van 150.000 DM. Voor deze partij had zij een vaste offerte en de paddestoelen bevonden zich in Nederland in het vrije verkeer. De Duitse regering verzocht de Commissie op 11 september 1970 haar te machtigen deze vergunning te weigeren. De Commissie gaf de mach-

tinging op 15 september, waarna het Bundesamt für Ernährung de invoer van de paddestoelen verbodt.

De Duitse onderneming verzoekt het Hof van Justitie thans om nietigverklaring van de beschikking der Commissie, waarbij de Bondsregering werd gemachtigd vergunningen te weigeren voor de invoer van Chinese paddestoelen die zich in een der landen van de Gemeenschap in het vrije verkeer bevinden. Daarnaast heeft zij bij Duitse administratieve rechterlijke instanties beroep ingesteld om de handelwijze van het Bundesamt für Ernährung onwettig te verklaren.

De advocaat-generaal concludeerde tot nietigverklaring van de bepaling waarbij de Commissie de Bondsrepubliek machtiging verleende de invoer te verbieden.

BALIELEVEN

Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel

Het Vlaams Pleitgenootschap van Brussel heeft voor zijn leden een bezoek aan Credoc ingericht.

Na een uiteenzetting, die veel belangstelling heeft verwekt, hebben de bezoekers de verwerking in de machine van enkele juridische vragen, die onlangs bij Credoc toekwamen, bijgewoond.

De bezoekers waren bijzonder getroffen door het feit dat Credoc voor vele juristen een bestendige medewerker is geworden. Dit blijkt namelijk uit het feit dat het aantal vragen aan Credoc gericht in 1971 met 350 % is toegenomen vergeleken met de overeenstemmende periode van 1970.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift van de Vrederechters, jaargang 1971 - nr. 8-9.

Koninklijke Vrederechtersbond, Congres te Brussel. — Ontvangen werken. — Rechtspraak: beknopte inhoud.

Europees Vervoerrecht, jaargang 1971 - nr. 5.

René Rodière, Convention on Road Transport (end). — De CMR (einde). — Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad, jaargang 1971 - nr. 37.

Prof. mr. A.J.M. Kunst, Rechtshogeschool van de Nederlandse Antillen. — Mr. W. Alexander, Het E.E.G.-verdrag en het industriële eigendomsrecht der Lid-Staten. — Mr. H.G. Lyklema, E.E.G.-verdrag en intellectuele eigendom. — Mr. J.M. Kan, Snelheid en rechtszekerheid bij bestemmingsplan. — Mr. H. Drion, Ex onduidelijk manifest. — Mr. M.B. van Meerten, Antennes en auteursrecht. — Mr. J. Soetenhorst - de Savornin Lohman, De Nederlandse wetgeving en het geval « Stella Maris ». — De functionele rechtsleer.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jaargang 1971 - nr. 5146.

Prof. mr. E.A.A. Luijten en mr. D.P.A. Nakken, Het kadaster, de façade onzer grondboekhouding (II, slot). — Mr. V.A.M. van der Burg, De rechtspersoon in de Ontwerpen-Kemper van 1816 en 1820. — Berichten en mededelingen.

Advocatenblad, jaargang 1971 - nr. 9.

Rede van de Deken. — Mr. J.A.E. van der Does, De zin van de Orde. — Kort verslag van de werkzaamheden van de Algemene Raad in het ordejaar 1970-1971. — Mr. F.W. Grosheide, Solidair met verre vrienden. — Rapport Commissie van Soest. — Nieuwe procedure echtscheidingszaken. — Procedures huur en verhuur bedrijfsruimte. — Het woord is aan de lezer. — Wetgevingsinformatie. — Disciplinaire beslissingen. — Van de Algemene Raad. — Mededelingen. — Nieuwe uitgaven. — Personalia.

TVVS, Maanblad voor Ondernemingsrecht, jaargang 1971 - nr. 10.

Mr. A. Bockwinkel, De kanonnen van Augustus. — Onteigening in der minne van effecten. — Prof. mr. B. Wachter, De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. — Mr. W. Westbroek, De wetgeving op de B.V. en de betekenis van haar invoering voor het mechanisme der besloten vennootschappen (II). — Prof. Dr. jur. Marcus Lutter, Für einen Europäischen Vertragskonzern (II). — Mr. H.J. Jansz, Vrijwillige toepassing van de Structuurwet. — Korte notities. — Vragenrubriek. — Mededelingen. — Boekbespreking.

Journal des Tribunaux, jaargang 1971 - nr. 4757.

Robert Henrion, Le régionalisme économique et la Constitution. — Arthur Fontigny, La Convention Benelux relative à l'exercice de la profession d'avocat. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Revue du Notariat belge, jaargang 1971 - nr. 2583.

R. Rens, Pouvoirs et obligations du notaire commis pour représenter les défaillants et récalcitrants au partage judiciaire depuis l'entrée en vigueur du code judiciaire. — Législation. — Revue de la jurisprudence belge. — Chambre de discipline des notaires du royaume pour 1971-72. — A l'association capitaine « le changement de régime matrimonial, en droit interne et en droit international privé ». — Bibliographie. — Notariat.

Archiv des Öffentlichen Rechts, jaargang 1971 - nr. 3.

Dr. Walter Schmidt, Die Programmierung von Verwaltungsentscheidungen. — Dr. Hans-Jürgen Toews, Die Regierungskrise in Niedersachsen (1969-70). — Martin Stock, « Materielle Selbstverwaltung » der öffentlichen Schule? — Prof. Dr. Wolfgang Fikentscher und Prof. Dr. Thomas Oppermann, Unbemerkte Anerkennung - Partielle Ausbürgerung? — Prof. Dr. Peter Lerche, Theodor Maunz zum 70. Geburtstag. — Literatur.

VLAAMSE JURISTEN.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"